

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

สำนักหอสมุด

ฝนทอง อยู่ทอง

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร
วันลงทะเบียน..... 13 JUL 2011
เลขทะเบียน..... 5552989
เลขเรียกหนังสือ..... 6

155.5
๗/21๗
2554

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา" ของ ฝนทอง อยู่ทอง เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

P. Pan

.....ประธาน

(ดร.เพชรมณี ดาวเวียง)

น. น. น.

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ชวลีย์ ณ ถลาง)

อ. อ. อ.

.....กรรมการ

(ดร.อัญภักดิ์ ประพันธ์เนติคุณ)

น. น. น.

.....กรรมการ

(ดร.สวรรณ ศรีสุดโต)

อนุมัติ

Dr. K. N. N.

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินิจ ภูพัฒน์วิบูลย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

พฤษภาคม 2554

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ดร.ศรีสุดา จงสิทธิผล ผู้อำนวยการศูนย์
วิทยบริการกรุงเทพมหานคร ที่ได้กรุณาให้ทุนการศึกษาครั้งหนึ่งของค่าธรรมเนียมการศึกษาเหมา
จ่ายตลอดหลักสูตร ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เงามั่งษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมาลา ชโยดม
งานวิจัยฉบับนี้ก็จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ หากไม่ได้รับความกรุณาชี้แนะ ตรวจสอบแก้ไข และเป็นที่ปรึกษา
พิเศษ ขอกราบขอบพระคุณในความมีเมตตาจิต รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ
ดร.ประภาศรี พรหมประกาย ดร.ธารินทร์ สงวนเสริมศรี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้อุดหนุน
สละเวลาอันมีค่ามาเป็นที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ ขอขอบคุณในความกรุณาของคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.เพชรมณี ดาวเวียง
ประธานสอบ ดร.สวรส ศรีสุดโต กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ชวลีย์ ณ ถลาง ประธาน
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.อัญภักดิ์ ประพันธ์เนติวุฒิ กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ
ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง
ได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง บิดา มารดา พี่ น้อง และเพื่อนๆ ของผู้วิจัย
ที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแต่ผู้มี
พระคุณทุกๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
ในท้องถิ่นจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

ฝนทอง อยู่ทอง

ชื่อเรื่อง	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
ผู้วิจัย	ฝนทอง อยู่ทอง
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ชวลีย์ ณ ถลาง
กรรมการที่ปรึกษา	ดร.อัญภักดิ์ ประพันธ์เนติวุฒิ
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2553
คำสำคัญ	การพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชน ปัจจัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน อำเภอเบตง จังหวัดยะลา 2) เพื่อศึกษาศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่อำเภอเบตง จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบ Simple random sampling เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าที (t-test) ในกรณีการเปรียบเทียบของกลุ่ม 2 กลุ่ม และจะใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่าง ค่าเอฟ (F-test) หรือการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่าผู้มีส่วนร่วมในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 87.0 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.3 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.8 มีสถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 50.0 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 40.0 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 33.0 มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000 - 11,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.5 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดยะลา คิดเป็นร้อยละ 81.30 จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.0 การศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเบตง จังหวัดยะลาโดยรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วม เท่ากับ 2.92 ด้านการมีส่วนร่วมโดยรวมมากที่สุด

คือ การมีส่วนร่วมเพื่อการปฏิบัติ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วม เท่ากับ 3.03

✓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า กลุ่มชุมชนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบลที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ไม่แตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแตกต่างกัน และกลุ่มผู้ประกอบการสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบลมีความสัมพันธ์หรือไม่เป็นอิสระต่อกันกับการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงระดับของความสัมพันธ์โดยพิจารณาจากค่า Contingency Coefficient พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบล รองลงมาคือ อาชีพ การศึกษา อายุ รายได้ สถานภาพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เพศ และภูมิลำเนา ตามลำดับ

Title THE FACTORS AFFECTING THE COMMUNITY IN DEVELOPING
THE TOURISM OF BETONG DISTRICT, YALA PROVINCE

Author Fonthong Yuthong

Advisor Associate Professor Chawalee Na Thalang

Co - Advisor Anyapak Prapannetivuth, Ph.D.

Academic Paper Thesis M.A. Hotel and Tourism Management,
Naresuan University, 2010

Keywords Tourism Development, Community, Factor

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the factors affecting the participation of community in developing tourism in Betong district, Yala province, 2) to study the potential participation of the community to co-develop tourism in Betong district, Yala province. The sample of this research is 400 local people who live in the communities in Betong district, obtained by simple random sampling method. The instrument used in this study is the questionnaire. The statistics used are percentage, mean, and standard deviation. T-test is used to analyze the differences in the comparison of two groups and F-test for more than two groups.

The results show that most of the participants in developing tourism of the community are living in the community (87.0%), female (56.3%), aged between 20-30 years (36.8%), married (50.0%), educated with bachelor degree (40.0%), government officer/state enterprise employees (33.0%), income between 5000 to 11,000 Baht (37.5%). residents of Yala province (81.30%), the period living in the community is more than 20 years (49.0%).

The participation of local community groups in developing tourism in Betong district is founded that the participation of the entrepreneur group is in moderate level (2.92) and most of them participate in practice also in moderate level (3.03).

The hypothesis testing reveals that the factors of residents in Yala province, the period of living in the community, and membership of different groups in the sub-district have

no different in the participation for development of tourism in Betong district. While the factors of gender, age, marital status, education, occupation and income have different effect. The entrepreneur group has concluded that personal factors of sex, age, status, education, occupation, income, resident, living period in the community and membership of a group existing in the sub-district have a relationship or are not independent of each other in participation for tourism development in Betong district. When considering the level of relationship based on the Contingency Coefficient is found that factors most influencing the level of participation are the membership of groups in the sub-district, lesser ones are the occupation, education, age, income, status, period living in the community, sex and resident, respectively.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชน.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	23
แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้มีส่วนร่วมในชุมชน.....	42
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของ อำเภอเบตง	48
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง..	49
ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับ นักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและข้อเสนอแนะอื่นๆ.....	54
ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน	57
5 บทสรุป.....	73
สรุปผลการวิจัย.....	73
อภิปรายผล.....	76
ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก.....	84
ประวัติผู้วิจัย.....	91

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดยะลา.....	3
2 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทผู้มีส่วนร่วมในชุมชน.....	42
3 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	43
4 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	43
5 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ.....	44
6 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการศึกษา.....	44
7 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ.....	45
8 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้.....	46
9 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภูมิลำเนา.....	46
10 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่.....	47
11 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสมาชิกกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในตำบล.....	47
12 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง.....	48
13 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนและ ประชุมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง.....	49
14 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมเพื่อการปฏิบัติของ กลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง.....	50
15 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์ ของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง.....	51
16 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมเพื่อการติดตามและ ประเมินผลของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง.....	51
17 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมเพื่อการบำรุงรักษาของ กลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง.....	52
18 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมรวมทุกด้านของ กลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง.....	53

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
19 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างของความถี่ความต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง.....	54
20 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ชอบกิจกรรมในการท่องเที่ยวอำเภอเบตง จังหวัดยะลา.....	55
21 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพิ่มเติมของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา.....	56
22 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลา.....	57
23 การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ ที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น.....	58
24 การทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ของกลุ่มอายุ ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD).....	59
25 การทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ของกลุ่มสถานภาพ ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD).....	61
26 การทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ของกลุ่มการศึกษา ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD).....	63
27 การทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ของกลุ่มอาชีพ ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD).....	65
28 การทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ของกลุ่มรายได้ ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD).....	70

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
2 แสดงภาพการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวจากอดีตสู่ปัจจุบัน.....	17

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันทั่วโลกต่างยอมรับถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวไม่เพียงก่อให้เกิดการจ้างงานอย่างกว้างขวาง แต่ยังเป็นวิถีทางที่จะนำเงินตราต่างประเทศ เข้าสู่ประเทศได้ง่ายที่สุดวิธีหนึ่ง การท่องเที่ยวจึงมักถูกนำไปใช้เป็นเส้นทางลัดไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศ โดยหวังว่าการท่องเที่ยวจะดึงดูดเงินตราต่างประเทศ ทำให้คนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้ ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่น่าการท่องเที่ยวมาเป็นกลุยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน รายได้ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนอกจากจะได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติแล้วยังมาจากการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทยด้วยเช่นกัน

รัฐบาลได้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ตลอดจนผู้ที่มาลงทุนประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยว โดยได้กำหนดให้การพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในรายละเอียดได้บรรจุมาตรการแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยว ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) และต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) นอกจากนั้นยังได้มีการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 เพื่อให้เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรง โดยมีภารกิจสำคัญในการบริหารยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องมีการศึกษาและวางแผนเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ไปพร้อมๆ กับการอนุรักษ์คุณค่าของสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ หรือเสื่อมสภาพน้อยที่สุด ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยาวนาน ตรงกับแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ปกป้องพื้นที่ต่างๆ ทางธรรมชาติ และเป็นวิถีทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรเหล่านี้ (โครงการสานสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน, 2547 อ้างอิงใน ทิพย์าศรีพรพัฒน์, 2553, หน้า 1)

อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นเมืองใหญ่ที่สวยงาม ซึ่งตั้งอยู่ในหุบเขา พื้นที่โดยรวมของอำเภอเบตง อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 1,900 ฟุต ส่งผลให้ผู้มาเยือนสัมผัสได้ถึงความหนาวเย็น สภาพเช่นนี้ทำให้บรรยากาศในทุกเช้าจะปรากฏสายหมอกเย็นสบาย ผู้คนในท้องถิ่นรวมถึงนักท่องเที่ยวตลอดเวลา การเป็นอำเภอที่อยู่ใต้สุดแดนสยาม ทำให้พื้นที่ของอำเภอเบตงมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียทางด้านรัฐเปรักและรัฐเคดาห์ต่อถึงรัฐปีนัง จุดเด่นนี้ทำให้อำเภอเบตงได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยว การค้า และการลงทุน และจากการเป็นชายแดนที่สำคัญ ยังทำให้อำเภอเบตงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถส่งสินค้า และผลผลิตไปยังตลาดภายในประเทศมาเลเซีย และไปยังตลาดในภูมิภาคตะวันออกกลาง อินเดีย และยุโรป โดยผ่านทางเรือปีนัง

อำเภอเบตงเมืองในหมอกเป็นเมืองชายแดนที่น่าท่องเที่ยว อยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดยะลา 140 กิโลเมตร ซึ่งเป็นเมืองที่ผสมผสานวัฒนธรรมของผู้คนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมอย่างกลมกลืนเหมาะสมและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น คือ ไม้เบตง ปลาจีน นกนางแอ่นเบตง และดูโปรขนิยที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวด้านโบราณสถานคือ พระมหาธาตุเจดีย์พุทธธรรมประกาศ ซึ่งตั้งอยู่ ณ วัดพุทธาธิวาส ถนนรัฐกิจ ลักษณะเจดีย์ก่อสร้างแบบศรีวิชัยประยุกต์ ในองค์พระมหาธาตุบรรจุพระบรมสารีริกธาตุเจดีย์ที่สวยงามและใหญ่ที่สุดในภาคใต้ด้านประวัติศาสตร์ มีอุโมงค์เบตง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 บ้านปิยะมิตร 1 ตำบลตานะแมเราะ อำเภอเบตง ในบริเวณภูเขา ซึ่งผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (โจรจีนคอมมิวนิสต์ เขต 2) ได้ขุดไว้เมื่อปี พ.ศ. 2519 มีทางเข้าอุโมงค์ 9 ทาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์การเมืองในอดีตที่น่าสนใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์ตลอดจนเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอีกแห่งหนึ่ง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้านภูมิทัศน์ มีบ่อน้ำร้อนเบตง ตั้งอยู่ ตำบลตานะแมเราะ อำเภอเบตง เป็นบ่อน้ำร้อนธรรมชาติ ประกอบด้วย อ่างเก็บน้ำร้อน สระน้ำร้อน และอาคารอาบน้ำแร่ เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั่วไป และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

การบริการและการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวจังหวัดยะลาในปี 2550 มีจำนวน 67,481 คน มีรายได้ที่มาจากนักท่องเที่ยว 67,473 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2549 ซึ่งมีรายได้ 79,846 ล้านบาท ลดลง 12,373 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 18.34

ตาราง 1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดยะลา

รายละเอียด	2549	2550	ร้อยละ
	ไตรมาส 4	ไตรมาส 1	
นักท่องเที่ยว(คน)	79,846	67,481	-18.32
ชาวไทย	8,845	9,386	5.76
ชาวต่างประเทศ	71,001	58,095	-22.22
รายได้ที่มาจากนักท่องเที่ยว(ล้านบาท)	79,846	67,473	-18.34
ชาวไทย	8,845	9,386	5.76
ชาวต่างประเทศ	71,001	58,087	-22.23

ที่มา: ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดยะลา, 2550

แม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา จะลดลงแต่จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ที่มาจากนักท่องเที่ยวแสดงให้เห็นว่า แท้จริงแล้วอำเภอเบตงมีศักยภาพเทียบเท่ากับเมืองใหญ่ในพื้นที่ส่วนกลางได้และจากการมุ่งมั่นผลักดันการพัฒนาอย่างเต็มที่ของคณะผู้บริหารท้องถิ่น ทำให้อำเภอเบตงจะยังคงพัฒนาอย่างก้าวหน้า เพื่อไปสู่ศูนย์กลางการค้า การท่องเที่ยว การบริหาร และการผลิตที่สำคัญของภูมิภาค และเป็นแหล่งลงทุนที่สำคัญในประเทศและต่างประเทศในอนาคตได้ การท่องเที่ยวอำเภอเบตงจะประสบความสำเร็จได้ต้องใช้ชุมชนเป็นแรงผลักดัน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพราะการเข้าไปมีกิจกรรมมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลในโครงการพัฒนาของรัฐที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมองค์กรชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว กำหนดรูปแบบและแนวทางการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชน การท่องเที่ยวในชุมชนจะประสบความสำเร็จได้นั้นชุมชนต้องมีบทบาทอย่างสูงในการดูแลทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันชุมชนในอำเภอเบตงเริ่มมีการตระหนักรู้ถึงบทบาทในการพัฒนาแต่ยังไม่ครบทุกด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นสั่งการจากรัฐบาล คือจากส่วนกลาง จากบนสู่ล่าง อย่างการก่อสร้างโครงการพัฒนาบ่อน้ำพุร้อนเบตง ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยโครงการพัฒนาแหล่ง

ทองที่เยว่น้ำพุร้อนเบตงซึ่งเป็นบ่อน้ำร้อนธรรมชาติขนาดใหญ่ ในพื้นที่ 3 ไร่ เป็นอีกประเด็นที่ส่งผลให้เห็นได้โดยเฉพาะปัญหาที่จะตามมาจากการพัฒนา เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาสิ่งก่อสร้างที่ไม่เป็นระเบียบ ปัญหาความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สิน หรือปัญหาสังคมที่จะตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหามลภาวะทางเสียง ปัญหาอาชญากรรม การกว้านซื้อที่ดินของนายทุนเพื่อรุกไล่คนท้องถิ่น ซึ่งผลที่ตามมา คือท้องถิ่นชุมชนได้ไม่คุ้มเสีย จึงยอมไม่เป็นที่ปรารถนาของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเป็นที่ทราบกันว่าพื้นที่นี้ประชาชนส่วนใหญ่เป็นมุสลิมที่เคร่งครัดในหลักศาสนาเป็นอย่างยิ่ง จึงจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักถึงผลกระทบจากการพัฒนา

จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากผลจากการวิจัยสามารถนำมาเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษางานวิจัยนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรในชุมชนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยมีระยะเวลาเริ่มเก็บข้อมูลช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม 2553 เท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยสามารถนำมาเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
2. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบล ตำบลเบตง ตำบลยะรม ตำบลอัยเยอร์เวง ตำบลตานาะแมเราะ และตำบลธารน้ำทิพย์ ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
  - 1.1 กลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น ทั้ง 5 ตำบล
  - 1.2 กลุ่มผู้ประกอบการ คือ เจ้าของกิจการ โรงแรม ร้านอาหารที่ระลึก ร้านค้า ร้านอาหาร
2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลของชุมชนในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยกำหนดประเด็นเนื้อหาที่ต้องการศึกษาไว้ดังนี้
  - 3.1 บริบทโดยทั่วไป ข้อมูลทั่วไป สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน บริเวณ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
  - 3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ รวมถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน
  - 3.3 วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการ และการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
4. ขอบเขตด้านเวลา

ขอบเขตระยะเวลา ในการศึกษาในช่วงระหว่าง เดือนตุลาคม – ธันวาคม 2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีคำศัพท์เฉพาะที่เห็นควรนำมาให้จำกัดความเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งมีดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมอันใดอันหนึ่งของชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมดังนี้ การมีส่วนร่วมต่อการวางแผนและประชุม การมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมต่อการใช้ประโยชน์ การมีส่วนร่วมต่อการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมต่อการบำรุงรักษา

ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถทางด้านการบริหารจัดการ ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดการจัดการท่องเที่ยว ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ชุมชนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรประชาชนที่จัดตั้งขึ้น หรือประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ในที่นี้หมายถึง บุคลากรขององค์กรบริหารส่วนตำบล และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ให้มีประสิทธิภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับที่เหมาะสม

สมาชิกของชุมชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา และเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ใน ตำบลในที่นี้หมายถึง สมาชิกกลุ่มเกษตรกร กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ กลุ่มอสม. กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาสาป้องกันชาติ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน และกลุ่มอาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยมีแนวคิดที่ว่าแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ย่อมส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของคนในชุมชน และต่อแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ดังนั้นเพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นการรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนให้มีความยั่งยืน จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อม โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยการสอบถามความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ถึงความรู้สึก ทศนคติ ที่มีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งมีพื้นฐาน

มาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ คุณลักษณะและสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีเกณฑ์ตายตัว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด มาเป็นตัวแปรด้านการศึกษา โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 กลุ่มชุมชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา แตกต่างกัน

วิธีการทางสถิติที่ใช้สำหรับงานวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 จะใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าที (t-test) ในกรณีการเปรียบเทียบของกลุ่ม 2 กลุ่ม และจะใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าเอฟ (F-test) หรือการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ด้วยวิธีของแอล เอส ดี (LSD)

สมมติฐานข้อที่ 2 จะใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าที (t-test) ในกรณีการเปรียบเทียบของกลุ่ม 2 กลุ่ม และจะใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าเอฟ (F-test) หรือการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ด้วยวิธีของแอล เอส ดี (LSD)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
5. แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่เกิดขึ้นมายาวนานตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งความเจริญของการท่องเที่ยวมักมีส่วนสัมพันธ์กับความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การท่องเที่ยวและการเดินทางเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ควบคู่กันมาโดยตลอด ธุรกิจคมนาคมขนส่งที่พัฒนาอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการเดินทางท่องเที่ยว นอกจากนี้ธุรกิจอื่นที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ เช่น ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจสินค้าที่ระลึก และธุรกิจนันทนาการ เป็นต้น นอกจากนี้การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย เช่น นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐบาล และเอกชน และชาวบ้านในชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่วิวัฒนาการมาจากการเดินทาง สมัยก่อนมนุษย์เดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น การล่าสัตว์ ล่าอาณานิคม ความเชื่อทางศาสนา การค้าขาย การศึกษาและการพักผ่อน เป็นต้น ซึ่งแต่ละยุคสมัยความนิยมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมความเป็นอยู่ เทคโนโลยีทางการคมนาคมขนส่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้คนเดินทางได้สะดวก

รวดเร็วขึ้น จนทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน มีนักวิชาการและองค์กรที่เกี่ยวข้องให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้หลายแง่มุม ดังนี้

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่าการเดินทางนั้น เป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 15)

การท่องเที่ยว เป็นการเดินทางเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านปฏิสัมพันธ์ และด้านสถานะหรือเกียรติคุณ (อาร์ ดับบลิว แม็ค อินทอช อ้างอิงใน สุวัฒน์ จุรากรณ์ และจริญญา เจริญสุขใส, 2544, หน้า 71)

การท่องเที่ยว หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและบริการต่างๆ รวมทั้งรัฐบาลประเทศเจ้าภาพและประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ในกิจกรรม หรือกระบวนการในการดึงดูดด้วยการให้การต้อนรับที่อบอุ่นเปี่ยมไมตรีจิตแก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือน (แม็ค อินทอช และโกลด์เนอร์ อ้างอิงใน สุวัฒน์ จุรากรณ์ และจริญญา เจริญสุขใส, 2544, หน้า 72)

การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของการเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ที่มิใช่เพื่อการหารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปรากฏการณ์ และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง (นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือน) ธุรกิจ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาครัฐบาลที่ดูแลการท่องเที่ยว และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว (สุวัฒน์ จุรากรณ์ และจริญญา เจริญสุขใส, 2544, หน้า 72)

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม ว่า "การท่องเที่ยว" หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม ที่มีใช้เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

โดยจุดมุ่งหมายของการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวต้องมีใช้เพื่อการประกอบอาชีพ และไปอยู่เป็นประจำ แต่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายๆ อย่าง ต่อไปนี้

1. เพื่อพักผ่อนในวันหยุด
2. เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา
3. เพื่อการศึกษา
4. เพื่อการกีฬาและบันเทิง
5. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ
6. เพื่องานอดิเรก
7. เพื่อเยี่ยมเยือนญาติมิตร
8. เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ
9. เพื่อเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนา

ดังนั้น คำว่า การท่องเที่ยว จึงเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมิได้เฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงรื่นรมย์อย่างที่ส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยือนญาติพี่น้อง ก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น (เสรี วงษ์ไพจิตร, 2530, หน้า 1)

จากคำนิยามข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันทั้งที่เป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อน ประกอบกิจกรรมตามความสนใจ หรือเพื่อประกอบธุรกิจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน แต่ไม่ได้เป็นการเดินทางเพื่อไปทำงานหรือประกอบอาชีพเป็นหลัก ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เติบโตอย่างรวดเร็วเป็นธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งหากพิจารณาจากความหมายของธุรกิจท่องเที่ยวมีความหมายเกี่ยวข้องกับธุรกิจต่างๆ เนื่องจากธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นธุรกิจบริการที่ประกอบไปด้วยการประเภทต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ นักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การคมนาคมขนส่ง โรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ตัวแทนจำหน่ายบริการนำเที่ยว ธุรกิจสวนสนุก ธุรกิจการจัดประชุมและงานแสดงสินค้า เป็นต้น ซึ่งต่อมากการท่องเที่ยวได้รับความนิยมจากการขยายตัวของการคมนาคมขนส่งที่รวดเร็วทันสมัย คนนิยมเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ธุรกิจต่างๆ ขยายตัวขึ้นกลายเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วยธุรกิจสินค้าและบริการ ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 ระบุว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยว หมายความว่า อุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรโดยมีค่าตอบแทน และความรวมถึง

1. ธุรกิจนำเที่ยว
2. ธุรกิจโรงแรมสำหรับนักท่องเที่ยว

3. ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการและที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว
4. ธุรกิจการขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว
5. ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว
6. การดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน การโฆษณาเผยแพร่ หรือการดำเนินงานอื่นใดโดยมุ่งหมายเพื่อชักนำหรือส่งเสริมให้มีการเดินทาง

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นธุรกิจรองรับการท่องเที่ยว และเมื่อมีการพัฒนาการคมนาคมขนส่งที่รวดเร็วขึ้น ส่งผลให้กิจกรรมนี้ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วมีการขยายตัวจนกลายเป็นการให้บริการในระดับอุตสาหกรรมซึ่งต้องอาศัยธุรกิจอื่นมารองรับตามไปด้วยการจัดการการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น ระดับการประกอบการท่องเที่ยวเพื่อเป็นธุรกิจ และลักษณะของการท่องเที่ยวเมื่อมีการขยายตัวเป็นอุตสาหกรรม เพื่อมองภาพที่ชัดเจนของกิจกรรมในแต่ละระดับซึ่งมีความแตกต่างกันไป

ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญสูงสุดระดับหนึ่ง ซึ่งถูกพัฒนาให้กลายเป็นธุรกิจและขยายตัวใหญ่ขึ้นเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามลำดับ ความสำคัญของการท่องเที่ยวส่งผลต่อด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1. ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ

1.1 การสร้างรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ ปัจจุบันหลายประเทศเกิดการตื่นตัวและให้ความสำคัญกับเรื่องการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เนื่องจากมีการเล็งเห็นถึงผลตอบแทนที่ได้รับจากการให้บริการการท่องเที่ยว ในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่า รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จัดเป็นรายได้สินค้าส่งออก ขณะที่ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจัดเป็นรายได้สินค้านำเข้า ดังนั้นการท่องเที่ยวระหว่างประเทศจึงเป็นแหล่งสำคัญของรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ

1.2 การกระจายรายได้และการจ้างงาน การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลทางด้านเศรษฐกิจโดยตรงของประเทศ ซึ่งกระจายไปสู่ท้องถิ่นทั่วทุกภาค ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ทุกพื้นที่ของประเทศ ซึ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงช่วยกระจายรายได้ไปสู่แรงงานด้านการผลิตและแรงงานในด้านการบริการการท่องเที่ยว

2. ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อสังคม

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อสังคม เนื่องจากการเดินทางท่องเที่ยวเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปสัมผัส เรียนรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งอาจมีความแตกต่างจาก

ชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน ได้เห็นความแตกต่างในวัฒนธรรมที่หลากหลาย ได้มีโอกาส แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และทัศนคติ ความเป็นมา และสาเหตุของความแตกต่างในแต่ละท้องถิ่น ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือน ดังนี้

2.1 การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น

การท่องเที่ยวมีผลต่อสังคมเนื่องจากวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวทำให้คนได้มีการเดินทางไปรู้จักสถานที่ใหม่ๆ ซึ่งมีสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน การได้มีโอกาส เข้าไปสัมผัส เรียนรู้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตที่แตกต่าง ทำให้ได้มีโอกาส เรียนรู้ และทำความเข้าใจถึงความแตกต่างของแต่ละท้องถิ่น เมื่อการท่องเที่ยวขยายพื้นที่จาก ต่างถิ่น ต่างภูมิภาค ต่างประเทศ ทำให้ผู้ที่ได้มีโอกาสเดินทางได้เรียนรู้และเข้าใจเอกลักษณ์เฉพาะ ของแต่ละพื้นที่ อันนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างพื้นที่เล็กๆ ซึ่งขยายใหญ่ขึ้นเป็นภูมิภาคประเทศ และทั่วทั้งโลก เช่น การไหว้ ยิ้มสยาม หรือมวยไทย เป็นต้น

2.2 ความสัมพันธ์ด้านการเมืองระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

การท่องเที่ยวระหว่างประเทศก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว รัฐบาลของแต่ละประเทศ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาททางการเมืองจำเป็นต้อง ปรับเปลี่ยนนโยบายด้านต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายสากล เช่น นโยบายการบิน นโยบาย การผ่านแดน นโยบายการค้าเสรี เป็นต้น

2.3 การฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยวมีส่วนช่วย

กระตุ้นให้คนในท้องถิ่นเกิดความสามัคคี เพื่อรักษาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรมที่บางท้องถิ่นอาจละทิ้งหรือขาดผู้สืบทอด กลับถูกรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ เมื่อมีผู้ให้ความสนใจ บางครั้งนักท่องเที่ยวมีการศึกษาหาข้อมูลก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว ได้ทราบว่าแต่ละท้องถิ่นมี ความเป็นอยู่ วัฒนธรรมอย่างไร แต่พอมาถึงปรากฏว่าวัฒนธรรมเหล่านั้นไม่มีการปฏิบัติสืบต่อกัน อีกแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้หลายครั้งที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นอาจมีการรวมตัวกันจัดวัฒนธรรมโบราณเหล่านั้น ขึ้นใหม่ เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว และยังทำให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบความเป็นมาของ ท้องถิ่นในอดีต ทำให้ประชาชนเกิดความรักความภาคภูมิใจท้องถิ่น และช่วยกันสืบสาน วัฒนธรรมนั้นต่อไป

2.4 การรักษาสีงแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่

นักท่องเที่ยวต้องเดินทางไปสัมผัสสถานที่ท่องเที่ยวด้วยตนเอง สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางต่อการบุกรุกหากขาดการควบคุมดูแลอย่างดี พื้นที่นั้นอาจ กลายเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมได้ ดังนั้นการท่องเที่ยวมีผลต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาก จึงมีการ สร้างกระแสรักษาสิ่งแวดล้อมให้ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของ

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความพยายามเพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างถูกวิธี การกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวจะเข้าถึงธรรมชาติได้ โดยป้องกันไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงธรรมชาติส่วนที่เปราะบางหรือพื้นที่สงวน การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ขณะเดียวกันชาวบ้านในท้องถิ่นก็ได้รับการเรียนรู้ว่าตนเองต้องรู้จักรักษาสมบัติในพื้นที่ของตนเองไว้เป็นอย่างดีเช่นกัน

ดังนั้นการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งปัจจุบันหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยต่างเล็งเห็นความสำคัญและให้การส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการพัฒนาดังกล่าวควรได้รับความเห็นชอบและความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ คือ คำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับ และผลเสียของที่ติดตามมาภายหลัง เพื่อการท่องเที่ยวจะได้เป็นกิจกรรมที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม

ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม (วันชัย โกลละสุต, 2549)

“การบริหาร” ความหมาย คือ กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุม การปฏิบัติการในองค์การ และการใช้ทรัพยากรอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ กระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นผลสำเร็จด้วยการใช้บุคคล และทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุซึ่งเป้าหมายของความต้องการ

“การมีส่วนร่วม” ความหมาย คือ ทรัพยากรในการบริหารที่เป็นส่วนของคุณคนในแต่ละระดับการปฏิบัติมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และควบคุมการปฏิบัติในแต่ละส่วนๆ อย่างเต็มความสามารถ ทั้งในทิศทางเพื่อการปฏิบัติด้านเดียว หรือการนำเสนอซึ่งความคิดในการดำเนินการตามกระบวนการนั้นๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง

“การบริหารแบบมีส่วนร่วม” หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมนั้นๆ จะอยู่ในขั้นตอนใดๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์บุคคลในการมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารงานหรือการจัดการงาน สามารถที่จะแยกได้กว้างๆ คือ

1. ภายในองค์กรจะประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชา (ผู้บริหารระดับสูง) ผู้บริหารระดับกลาง (กลุ่มงานต่างๆ) และผู้ปฏิบัติ (คนงาน ผู้ทำงานระดับล่าง) สายสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กรจะเป็นไป ตามลักษณะบังคับบัญชาตามลำดับ โดยทั่วไปขององค์กรแล้วจะมีข้อกำหนดไว้

เป็นแนวทางอย่างชัดเจน ซึ่งทุกระดับต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการเสมอ การมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการในองค์กรจึงเป็นในทิศทางเพื่อการปรับปรุง พัฒนา หรือแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องของการดำเนินการในแต่ละองค์ประกอบ ความจำเป็นของการมีส่วนร่วมอาจไม่ทั้งหมดของบุคคลในทุกระดับ อาจเฉพาะเพียงแต่ในระดับเดียวกันเท่านั้น หรือเหนือขึ้นไปในระดับหนึ่งก็เป็นไปได้ ลักษณะการมีส่วนร่วมของการจัดการหรือบริหารภายในองค์กรมีรูปแบบต่างๆ ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม รูปแบบเบื้องต้นก็คือการเสนอเช่นข้อคิดเห็นเป็นเอกสาร ผ่านกระบวนการสอบถามหรือโดยส่งเอกสาร

2. ต่างองค์กรจะประกอบด้วยในหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัดกระทำในระดับผู้บริหารระดับสูง การมีส่วนร่วมจะเป็นในรูปของการให้ความเห็นข้อคิด แลกเปลี่ยนหรือสนับสนุนเพื่อการจัดการ หรือระดับผู้ปฏิบัติก็เป็นในทิศทางของการจัดการร่วมกันในกิจกรรมอย่างเดียวกัน ทั้งนี้โดยผลประโยชน์ขององค์กรทั้งสองต้องไม่ขัดแย้งหรือมีการสูญเสียผลประโยชน์ต่อกันในรูปใดๆ

ในการมีส่วนร่วมของบุคคลในระบบราชการจะเห็นได้ว่ามีในหลายลักษณะเช่นเดียวกับรูปของ องค์กรในปัจจุบัน กรณี การกิจการดำเนินการของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่ต้องมีบทบาทและหน้าที่สัมพันธ์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคลในสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดต้องเป็นผู้มีภารกิจหน้าที่เพื่อการสำรวจออกแบบประมาณการต่องานขององค์กรปกครองท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อโครงการถ่ายโอนกิจกรรมบริการสาธารณะต่างๆ การก่อให้เกิดความมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่น จะเป็นผลให้การปฏิบัติงานตามภารกิจบรรลุเป้าหมายโดยสมบูรณ์ กลไกต่างๆ ในกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่ต้อง ดำเนินการอย่างมาก

ความสำคัญของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นเหตุผลที่จำเป็นต่อการบริหารหรือการจัดการองค์กร คือ

1. ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง
2. กระบวนการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้กว้างขวาง และเกิดการยอมรับได้
3. เป็นหลักการของการบริหารที่เป็นผลต่อการดำเนินการเชิงวิเคราะห์ด้วยเหตุผล วิวัฒนาการเพื่อความคิด (การเปิดกว้าง) การระดมความคิด (ระดมสมอง) ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจได้
4. ลดช่องว่างของระบบการสื่อสารในองค์กรและขจัดปัญหาความขัดแย้งได้

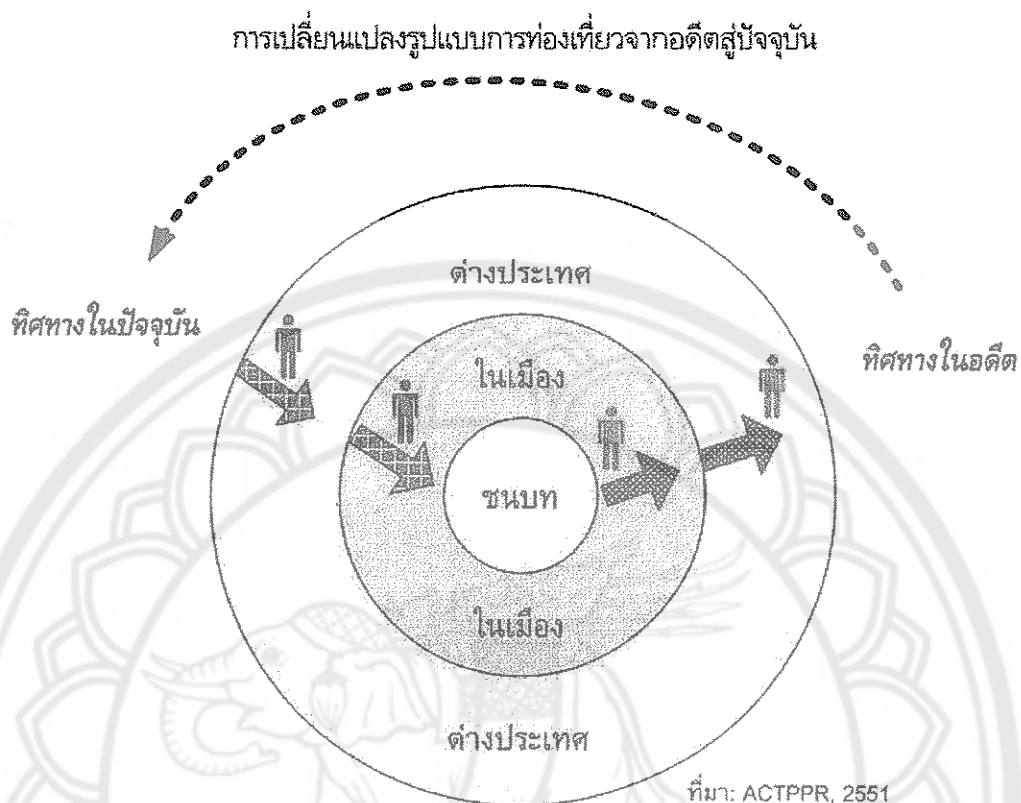
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชน 3

ความหมายของชุมชน

ประเวศ วะสี (อ้างอิงใน กนกวรรณ ดุงศรีแก้ว, 2549, หน้า 48) กล่าวไว้ว่า ชุมชน หมายถึงการรวมตัวของกลุ่มชนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันอาจจะเป็นการรวมตัวกันตามพื้นที่หรือไม่ใช่พื้นที่ก็ได้ สมาชิกของชุมชนมีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีการเรียนรู้ของชุมชน มีองค์กรชุมชนหรือองค์กรชาวบ้าน ไม่ใช่สภาตำบล สภาตำบลเป็นองค์กรปกครอง องค์กรชุมชนเป็นองค์กรการจัดการของชาวบ้าน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดการเรื่องของตัวเองให้มากที่สุด รวมทั้งการจัดป่าไม้และทรัพยากรท้องถิ่นอื่นๆ ให้ชุมชนเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, (2542) อธิบายว่า ความหมายของชุมชนมีสองลักษณะ คือ ชุมชนพื้นที่ ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค ประเทศ และชุมชนหน้าที่ ได้แก่ การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมเป็นกลุ่ม กำหนดระเบียบแบบแผน ข้อบังคับขึ้นเพื่อประกอบหน้าที่ กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งขึ้นเป็นองค์กร ชุมชนจึงมีชื่อต่างกันตามลักษณะที่สำคัญของชุมชนนั้น เช่น ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท ชุมชนที่พักอาศัย ชุมชนสถาบันทางสังคม ชุมชนพาณิชย์ ชุมชนอุตสาหกรรม แต่ในทางสังคมวิทยาได้ศึกษาถึงโครงสร้างและส่วนประกอบของชุมชนทุกรูปแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ประชาชนหรือ คน ความสนใจร่วมกัน อาณาเขตบริเวณหรือพื้นที่ การปฏิบัติต่อกัน ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่ผูกพันให้อยู่ร่วมกันในชุมชนประกอบขึ้นมาเป็นชุมชน ดังนั้นความหมายของชุมชนจึงไม่ได้หมายถึงคนใดคนหนึ่งในชุมชน ประโยชน์ของชุมชนคือ ประโยชน์ขององค์รวมทั้งหมดชุมชนนั้นๆ

ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือการท่องเที่ยวชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นกระแสทางเลือกการท่องเที่ยวอีกแบบหนึ่ง แต่การท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นคืออะไร? และมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวกระแสหลักหรือการท่องเที่ยวในรูปแบบทั่วไปที่คนส่วนใหญ่เข้าใจอย่างไร? นี่อาจเป็นคำถามสำหรับคนที่เพิ่งเคยได้ยินคำว่า "การท่องเที่ยวโดยชุมชน" เป็นครั้งแรก ในอดีตคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในชนบทไทยมักนิยมเดินทางไปเที่ยวในเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพมหานครหรือเมืองใหญ่อื่นๆ ในขณะที่คนในเมือง/คนกรุงเทพฯ นิยมเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือกลุ่มประเทศทางยุโรป (ตามลูกศรด้านขวา) เพราะต้องการไปเห็นความทันสมัย ความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีต่างๆ

ภาพ 2 แสดงภาพการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวจากอดีตสู่ปัจจุบัน

ศูนย์เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวและการแก้ไขปัญหาความยากจนแห่งเอเชีย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (ACTPPR)

ในขณะที่ชาวต่างประเทศมักจะไปเที่ยวตามเมืองใหญ่ของประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจน้อยกว่าเพราะอยากเห็นสิ่งที่ประเทศของตนไม่มี และนักท่องเที่ยวเหล่านี้มักไปเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหรือมีความโดดเด่นในด้านต่างๆ เช่น ด้านธรรมชาติหรือด้านกรรมศิลป์วัฒนธรรมทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต (โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม) อาทิ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา ฯลฯ เพราะมีข้อมูลเพียงเท่านั้น และอาจพิจารณาเรื่องความสะดวก คุณภาพการให้บริการด้านต่างๆ รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินด้วย เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมมากจนเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่นั้นๆ แม้ว่าจะมีการลงทุนพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและบริการต่างๆ ในพื้นที่นั้นๆ มากเพียงใดก็ตาม ก็เป็นเหตุให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม มีปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา เกิดภาวะการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม นักลงทุนที่มาจากนอกชุมชนหรือแม้แต่จาก

ต่างประเทศจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์มากกว่าคนในท้องถิ่น และไม่ให้ความสำคัญ หรือเคารพความเป็นชุมชน ตลอดจนอัตลักษณ์ของชุมชนเท่าที่ควร แต่ในปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศไปไกล ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คน การสืบค้นข้อมูลประเภทต่างๆ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยว มีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ชุมชนชนบทต่างๆ ก็มีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและการศึกษาไปด้วยเช่นกัน คนที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ที่แวดล้อมด้วยอาคาร ประชากรหนาแน่น การจราจรที่คับคั่ง ชีวิตเต็มไปด้วยความตึงเครียด การแข่งขัน ต้องอยู่กับมลพิษทั้งทางเสียง อากาศ น้ำ และทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม คนเหล่านี้เริ่มให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ โดยเปลี่ยนรูปแบบการท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวกระแสหลักไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามชุมชนต่างๆ ที่มีความน่าสนใจ และมีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจมากขึ้น ไม่เว้นแม้แต่ชาวต่างประเทศที่หันไปสนใจการท่องเที่ยวในชุมชนที่ห่างไกลแทน (ตามลูกศรด้านซ้าย)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) จึงเริ่มมีการขยายตัวที่ละน้อย และเป็นกระแสใหม่ที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกาหรือทวีปแอฟริกา โดยเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งพบว่าจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

1. เริ่มจากงานพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์สืบสานประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น และเมื่อประสบความสำเร็จ จึงทำให้มีผู้มาศึกษาดูงานมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการให้บริการแก่ผู้มาเยี่ยมชมมากขึ้น เช่น มีการให้บริการที่พัก โฮมสเตย์ อาหาร วิทยากรชุมชนในการให้ความรู้ เป็นต้น ดังนั้น จึงกลายเป็นการพัฒนาต่อยอดในด้านการท่องเที่ยวในที่สุด
2. เริ่มจากการที่ชุมชนอยู่ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ทำให้มีผู้มาเที่ยวในพื้นที่อยู่แล้ว ชุมชนจึงใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ผ่านมามีหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนหรือแม้แต่ธุรกิจเอกชนบางส่วน ได้เข้าไปส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตน ดูแล จัดการเรื่องอาหาร ความปลอดภัย ความบันเทิง ตลอดจนจัดสถานที่พักหรือที่รู้จักกันในชื่อของ "โฮมสเตย์" และในหลายๆ ครั้ง การท่องเที่ยวโดยชุมชนถูกมองว่า คือ การจัดโฮมสเตย์ แต่แท้จริงแล้ว แนวคิดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเป็นการมองชุมชนแบบองค์รวมและอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่าชุมชนที่ดำรงอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ ต้องมีสิ่งที่ดีงามและทรงคุณค่าอยู่ในชุมชน และการที่ชุมชนได้นำสิ่งที่ดีงามเหล่านั้นมาให้คนภายนอกได้ชื่นชมและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น วิถีชีวิต

เอกลักษณ์ทางประเพณี วัฒนธรรม ก็เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในเรื่องของความภาคภูมิใจและการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรต่างๆ ในชุมชน

"จากประสบการณ์ของหลายชุมชนที่ผ่านมาพบว่า ผู้นำชุมชนหรือผู้มีฐานะในชุมชนบางคนหรือนักธุรกิจจากภายนอกไปลงทุนทำรีสอร์ท และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะ โดยเป็นการจำลองหรือย่อส่วนการทำธุรกิจท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ให้มีขนาดเล็กลง เพราะต้องไปทำในชุมชนที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวไม่มากเหมือนเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ และมีการฝึกอบรมให้คนในชุมชนกลายเป็นผู้ประกอบการอาชีพในธุรกิจท่องเที่ยว เช่น เป็นไกด์ เป็นเจ้าของกิจการทัวร์ เป็นเจ้าของร้านอาหาร ฯลฯ และต้องตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวให้มากที่สุด จนทำให้หลายชุมชนที่ไม่มีภาระมีหวังในการพัฒนาหรือ ขาดการวางแผนในการกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่ดีสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนตนเองเช่นการแสดงทางวัฒนธรรมถูกตัดแปลงให้สอดคล้องกับรสนิยม ความคาดหวังและเวลาของนักท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างจำกัด และต้องไม่ลงทุนมากนักด้วย"

ผลกระทบที่ตามมา คือ ความแตกแยก ความริ้วฉาน ความไม่สงบสุขของคนในชุมชนกรณีตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ คนในชุมชนแห่งหนึ่งจะตัดต้นลำพูเพื่อมิให้มีสิ่งห้อยในบริเวณบ้านของตนเพราะเป็นการถูกรบกวนจากนักท่องเที่ยว เบื่อเสียงเครื่องเรือหางยาว และไม่พอใจที่ชุมชนของตนมีมลพิษมากขึ้น หรือในอีกหลายชุมชนที่ชาวบ้านไม่ค่อยพอใจเรื่องการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นธรรม หรือเกิดการแข่งขันกันทำธุรกิจระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชน ฯลฯ ซึ่งตัวอย่างเหล่านี้มีให้เห็นมากมายในเกือบทุกชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปมากๆ โดยปราศจากการเตรียมความพร้อมของชุมชนมาก่อน (รายงานผลการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวด้าน Hospitality Management สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550)

ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในชุมชน รวมทั้งนักท่องเที่ยวเพราะเป็นความพยายามของหลายฝ่ายที่คิดสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่นี้ขึ้นมาทดแทน หรือคู่ขนานกับการท่องเที่ยวกระแสหลัก โดยหวังว่า การท่องเที่ยวทางเลือกนี้จะทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น ตลอดจนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่จะได้รับการรักษา การอนุรักษ์ให้มีความยั่งยืนต่อไปเรื่อยๆ ส่วนเหตุผลที่ว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนานักท่องเที่ยวด้วยนั้น ก็เพราะว่าการท่องเที่ยวชุมชนทำให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ใหม่ ได้ความรู้ ความคิดใหม่ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้ง การประกอบอาชีพ

ด้วย (หากต้องการและมีศักยภาพเพียงพอ) และในบางพื้นที่ นักท่องเที่ยวอาจได้รับบริการพัฒนา ด้านสุขภาพอีกด้วย

โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ ได้ให้จำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยว ชุมชน” ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนด ทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการ ดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2540) ส่วนศูนย์ เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวและการแก้ไขปัญหาความยากจนแห่งเอเชีย คณะสังคมสงเคราะห์ ศาสตร์ (ACTPPR) อธิบายเพิ่มเติมว่า “เป็นการทำให้คนต่างถิ่นมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน เจ้าภาพ เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทั้งระหว่างนักท่องเที่ยว กับคนในชุมชน และระหว่างคนในชุมชนด้วยกันเอง นำไปสู่การพัฒนาชุมชน สร้างการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชน เพิ่มความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของคนในชุมชน เกิดการอนุรักษ์หรือพัฒนา สิ่งแวดล้อม โดยอาจมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่อกลุ่มในชุมชนหรือทั้งชุมชน (ACTPPR, 2550) ในนัยยะนี้ การท่องเที่ยวชุมชนจะไม่เน้นการจัดบริการให้แก่นักท่องเที่ยวและมุ่งเน้นผลตอบแทน เชิงเศรษฐกิจเป็นหลักเหมือนกับการท่องเที่ยวกระแสหลัก หากแต่จะเน้นเรื่อง การพัฒนา “ของดี” “สิ่งดี” ที่ตนเองมี เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนก่อน จากนั้นจึงค่อยเผยแพร่ไปสู่คนภายนอก เพื่อให้คนภายนอกได้เรียนรู้ และ/หรือรับประโยชน์จากสิ่งที่ชุมชนมี “ของดี” “สิ่งดี” ในชุมชนอาจ ขยายความกว้างไปกว่าทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมก็ได้ คือรวมทั้งเรื่อง การประกอบอาชีพที่ดี น่าสนใจ การมีวิถีชีวิตที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพกาย จิต สังคมและปัญญา และที่แน่นอนที่สุด ก็คือ ชุมชนจะยังคงเป็นเจ้าของ หรือเป็นผู้มีอำนาจในการ จัดการ ดูแลทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทต่างๆ อย่างเต็มที่ คนส่วนใหญ่ในชุมชนจะต้องได้รับ ประโยชน์ก่อน และเมื่อมีคนภายนอกเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับคนในชุมชน ก็จะได้ จัดการในลักษณะกัลยาณมิตร มีไ้ระหว่างลูกค้า/ผู้รับบริการ กับเจ้าของกิจการ/ผู้ให้บริการ ที่ต่าง หวังประโยชน์สูงสุดจากกันและกัน ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวชุมชนที่มีการจัดการได้ดี คือ ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาชุมชนในมิติต่างๆ อย่างยั่งยืนตามศักยภาพของแต่ละ พื้นที่ เป็นประโยชน์แก่การเรียนรู้ หรือเข้ามาเพื่อผ่อนคลาย การพัฒนาแนวคิด สุขภาพของ นักท่องเที่ยว และเมื่อนักท่องเที่ยวกลับไป ก็จะทำให้เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างกัน มีไว้ เกิดรายได้แก่ชุมชนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ดังนั้น การท่องเที่ยวชุมชนจึงมีความเกี่ยวเนื่องกับ การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสูง สามารถเชื่อมโยงไปสู่การจัดสวัสดิการชุมชนที่ดี แม้กระทั่งเชื่อมโยงไปถึงการแก้ไขปัญหาใหญ่ๆ ระดับโลกได้อีกหลายอย่าง อาทิ การแก้ปัญหาภาวะ

โลกร้อน (หากชุมชนดูแลทรัพยากรธรรมชาติของตนเองได้ดี ใช้พลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็มี ส่วนช่วยลดการผลิตก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้) อีกด้วย

จากประสบการณ์ของคุณ ACTPPR พบว่า การท่องเที่ยวชุมชนที่มีการจัดการได้อย่าง เข้มแข็ง ส่วนใหญ่พัฒนาการมาจากการพัฒนาชุมชนในมิติต่างๆ เช่น การอนุรักษ์ รักษา สิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และสืบสานประเพณี วัฒนธรรมชุมชน พัฒนาอาชีพ การรักษาและใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นแก้ไขปัญหาของชุมชน พัฒนาการกระบวนการทำงานพัฒนาชุมชน หรือ มีแหล่ง ทรัพยากรท่องเที่ยวอยู่สมบูรณ์ ทำให้มีคนมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการ ให้บริการต่างๆ แก่ผู้มาศึกษาดูงาน เช่น ที่พักหรือบ้านพักโฮมสเตย์ การบริการอาหาร และค่อย พัฒนาการด้านอื่นๆ มาจนเป็นอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดที่จัดทำ หรือเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนของประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นจำนวน ชุมชนท่องเที่ยวทั่วประเทศ สถิตินักท่องเที่ยว ผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบจากการท่องเที่ยวชุมชน ต่อสมาชิกชุมชนและชุมชนเอง ฯลฯ ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวชุมชนยังคงกระจายอยู่ตาม หน่วยงานต่างๆ ที่มีการดำเนินงานวิจัยและ/หรือดำเนินโครงการนำร่องเท่านั้น

สิ่งสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน คือการสร้างความรู้ ความสำเร็จถึงการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนที่เน้นการพึ่งตนเองของชุมชนเป็นหลัก ไม่เน้นที่เศรษฐกิจ เป็นตัวตั้ง เพราะจะนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องของผลประโยชน์ ก่อให้เกิดความแตกแยกใน ชุมชนในที่สุด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างให้คนเกิดความรัก ความภูมิใจ ความหวงแหน การรู้จักถึง คุณค่าเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ตนมีอยู่เสียก่อน ซึ่งนับเป็น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนมีเอกลักษณ์ มีเสน่ห์ และทำให้คนในชุมชนมีความต้องการ ที่จะนำเสนอความภาคภูมิใจในสิ่งต่างๆ ไปยังคนภายนอกและสามารถถ่ายทอดได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ความท้าทายในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวก็คือ ชุมชนมีการเตรียมความพร้อมแล้ว หรือยังในการรับมือกับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น หรือกำลังจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงในอนาคต และเรา จะทำอย่างไรจึงจะสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่คนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่อาจได้และเสียประโยชน์ จากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปครั้งละมากๆ หรือบ่อยๆ นอกจากนี้ ชุมชนยังมีแนวโน้มที่จะถูก แทรกแซงจากกลุ่มคนภายนอก เช่น กลุ่มทุน นักธุรกิจมากขึ้น เนื่องจากนายทุนสามารถวิเคราะห์ ข้อมูลข่าวสารและการลงทุนได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนมือของที่ดินจากชาวบ้าน ไปสู่นายทุนมากขึ้น และเราจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ชุมชนสามารถพัฒนารูปแบบ การท่องเที่ยวชุมชนที่มีเอกลักษณ์พิเศษ เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในหลาย มิติ (Multi-Dimensions) เช่น ทำให้คนในชุมชนรักกัน เกื้อกูลกัน สามารถรักษาทรัพยากรต่างๆ

ในชุมชนให้ตกทอดไปถึงลูกหลาน ส่งผลให้คนภายนอกต้องการแสวงหา เรียนรู้และทำให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว ที่ทั้งสองฝ่ายต่างเรียนรู้จากกันและกัน สร้างเครือข่ายช่วยเหลือ สนับสนุนกันและกันในที่สุด

2. หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการดังนี้

- 2.1 ชุมชนเป็นเจ้าของ
- 2.2 ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
- 2.3 ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
- 2.4 ยกกระดับคุณภาพชีวิต
- 2.5 มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
- 2.6 คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 2.7 ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
- 2.8 เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- 2.9 เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
- 2.10 มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

จากการประชุมระดับโลกเรื่องสิ่งแวดล้อมโลก (Earth Summit) ในปี 2535 นับเป็นจุดเริ่มในการผลักดันความคิดเรื่องการพัฒนายั่งยืน ส่งอิทธิพลถึงการให้ความสำคัญเรื่อง การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ คือ

1. กระแสความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
3. กระแสความต้องการในการพัฒนาคนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนท้องถิ่น

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นความพยายามหนึ่งของการสร้างทางเลือกในการพัฒนาในประเด็นการท่องเที่ยวที่ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว และมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนา

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดบทบาทของประชาชนปรากฏในแผนปฏิบัติการที่ 21 (Agenda 21) โดยเน้นแนวคิด “การมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นกลยุทธ์สำคัญของแผนปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการดูแลจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และให้คำนิยามว่า “เป็นการให้โอกาสแก่สมาชิกของชุมชนเท่าเทียมกันในการเข้าร่วมประโยชน์จากการพัฒนาและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม” บวกกับการที่ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการพัฒนาโครงการต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้ ก็เนื่องมาจากไม่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น และประชาชนท้องถิ่นยังไม่เข้าใจเหตุผลของภาครัฐจึงไม่ปฏิบัติตาม จึงส่งผลให้ภาครัฐเริ่มให้ความสำคัญกับแนวคิด “การมีส่วนร่วมของประชาชน” อย่างจริงจัง

สุวีร พงษ์พานิช (2544, หน้า 12) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยวว่า ส่วนใหญ่มักจะเป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์ หรือได้รับประโยชน์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น การมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้ จะต้องครบองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

ประการแรก

ร่วมกันวางแผน เป็นการร่วมคิดร่วมวางแผนจัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ร่วมประชุมและลงความเห็นว่าจะพัฒนาการท่องเที่ยวที่ภาคราชการนำเสนอเห็นด้วยหรือไม่ หากไม่เห็นด้วย มีข้อเสนอแนะควรทำอย่างไร หากท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีการท่องเที่ยวแต่ต้องการให้เกิดขึ้น ก็ต้องร่วมกันคิดว่าชุมชนของตนเองมีอะไรเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่น มีทรัพยากรอะไรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้บ้าง เป็นต้น

ประการที่สอง

ร่วมกันปฏิบัติตามแผน เมื่อมีการวางแผนแล้วสมาชิกในชุมชนทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ที่ตกลงกันไว้ อาทิ การวางแผนลดขยะภายใน 1 ปี ก็จะต้องร่วมกันลงมือทำให้ได้ตามแผนนั้น

ประการที่สาม

ร่วมกันใช้ประโยชน์ สมาชิกทุกคนจะต้องมีสิทธิใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น จะต้องมีการจัดการผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและวัตถุให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเหมาะสม โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันเป็นหลัก เมื่อทุกคนได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสม ซึ่งหมายถึง การลงทุนลงแรงมากก็จะได้ผลประโยชน์มาก สิ่งนี้จะช่วยกระตุ้นให้กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นดำเนินต่อไปได้

ประการที่สี่

ร่วมติดตามและประเมินผล เมื่อมีการดำเนินการแล้วย่อมจะมีปัญหาความไม่เข้าใจต่างๆ เกิดขึ้น จึงต้องร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถ่ายทอดประสบการณ์ และร่วมกันประชุมหาวิธีการ แก้ไขปัญหาเหล่านั้น

ประการสุดท้าย

ร่วมบำรุงรักษา เมื่อมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรแล้ว ทุกคนต้องร่วมกันบำรุงรักษาด้วย หากละเลยปล่อยให้ทรัพยากรที่มีอยู่เสื่อมโทรมลง นักท่องเที่ยวก็อาจจะไม่มาเยี่ยมชม ผลประโยชน์ที่เคยได้รับก็จะหมดไปเช่นกัน

การมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น จะประสบความสำเร็จได้โดยทุกคนร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ทุกฝ่ายต้องเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง จะต้องสนับสนุนความรู้ ให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ควรสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นดำเนินการได้ราบรื่นและยั่งยืนขึ้น

ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1981, p.6 อ้างอิงใน ทิพย์ เศรษฐพัฒน์, 2553, หน้า 24) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไร และทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้น อย่างเสมอภาค องค์กรสหประชาชาติ (United Nation) และ รีเดอร์ (Reeder) ได้ให้ความหมายเจาะจงถึงการมีส่วนร่วม ว่าการมีส่วนร่วมเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม (ทิพย์ เศรษฐพัฒน์, 2553, หน้า 24)

สุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2547) ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

ป.
๑
๑๕๕.๕
๘/๒๑๗
๒๕๕๔

13 JUL 2011
15552989

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสที่หนักหน่วงที่สุดขององค์กรต่างๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่คิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้งค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

นฤมล สตินุพวรรณ และศรีน้อย มาตเกษม (2547) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลและผู้แทนของกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาชุมชน ร่วมตัดสินใจอนาคตของชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนา และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

จากแนวคิดและทัศนะที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด สามารถแยกประเด็นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นจาก เป้าหมายที่ต้องการ ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ความผูกพัน การเสริมแรง โอกาส ความสามารถ การสนับสนุน ความคาดหวังในสิ่งที่ต้องการ โดยมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของเหตุผล
2. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม
3. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประเพณี
4. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความผูกพัน ความสนใจ

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มีปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิด ดังนี้

คูฟแมน (Koufman, 1949, p.7 อ้างอิงใน ทิพย์ยา เศรษฐพัฒน์, 2553, หน้า 25) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบท พบว่าอายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประยูร ศรีประสาธน์ (2542) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
2. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิก

กลุ่ม

3. ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมได้ ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้

3. การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มาของข่าวสาร

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

ฟอร์นารอฟ (Fornaroff, 1980, p.104 อ้างอิงใน ทิพย์ยา เศรษฐพัฒน์, 2553, หน้า 26) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล

2. การดำเนินงาน
3. การใช้บริการจากโครงการ
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

อภิญา กังสนารักษ์ (2544, หน้า 14-15) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ

3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันได้

อดิน รพีพัฒน์ (2547, หน้า 49) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ขั้นตอนการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน (วิรัช นิภาวรรณ, 2546) ได้สรุปและนำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมใน 2 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่ 1 มีขั้นตอน ดังนี้

1. การคิด
2. การตัดสินใจ
3. การวางแผน
4. การลงมือปฏิบัติ

ลักษณะที่ 2 มีขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดปัญหา
2. การวางแผน
3. การดำเนินงาน
4. การประเมินผล
5. การบำรุงรักษา และพัฒนาให้คงไว้

จากแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมดสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมี 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข
2. ตัดสินใจกำหนดความต้องการ

3. ลำดับความสำคัญ
4. วางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ทรัพยากร
5. ดำเนินตามโครงการ และหรือ สนับสนุนการดำเนินงาน
6. ประเมินผล

แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 7-22) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมอเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืนยาว

หลักการพื้นฐาน (Principle) ของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจากความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ได้กล่าวมามีหลักพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็น 10 ประการ คือ

1. การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Using Resource Sustainable) เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างพอดีเท่าที่จำเป็นและประหยัด เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรให้มีการใช้ยาวนานขึ้น
2. การลดการบริโภคและของเสียที่เกินความจำเป็น (Reducing over Consumption and Waste) เป็นการลดการบริโภคที่มากเกินไปและการลดของเสียเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย
3. การรักษาความหลากหลาย (Maintaining Diversity) เป็นการรักษาความหลากหลายของธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของการท่องเที่ยวด้วย
4. การรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอยู่ในการวางแผน (Integrating Tourism into Planning) เป็นการรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับแผนพัฒนาแห่งชาติและแผนพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหมายถึงการใช้หลักวิชาการในการคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบทั้งทางบวกและด้านลบของการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อมทุกด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นน้อยที่สุด อันจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น (Supporting Local Economics) เป็นการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาควบคุมไปกับราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย

6. การมีส่วนร่วมของชุมชน (Involving Local Communities) เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวด้วย

7. ที่ปรึกษากันระหว่างผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน (Consulting Stakeholders and the Public) เป็นการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างรัฐบาล ผู้ประกอบการประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมงานกันในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์

8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) เป็นการฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกประเภททุกระดับให้มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับของการบริการท่องเที่ยว

9. การตอบสนองการตลาดท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Marketing Tourism Responsibly) เป็นการเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวอย่างพร้อมมูลเพื่อเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวให้เข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) เป็นการวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว รวมถึงนักลงทุน

กรอบแนวคิดทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1. มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อน
2. มุ่งให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการท่องเที่ยวต่างๆ
3. มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุกๆ ด้าน
4. มุ่งให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอพร้อมแก่นักท่องเที่ยว
5. มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น
6. มุ่งกระจายรายได้และนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด
7. มุ่งจ้างงานในท้องถิ่นด้วยการส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจ
8. มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น

9. มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาว

10. มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคระหว่างภาค ระหว่างภาคธุรกิจท่องเที่ยวรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 Agenda 21 (แผนปฏิบัติการ 21 เป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าหมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมอเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืนหรือจะสรุปอย่างง่าย ๆ จากความหมายดังกล่าวข้างต้นได้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 21-22) ได้กำหนดองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่ามี 6 ด้านดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าเยี่ยมเยือน โดยมีการประเมิน

ศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

4. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

6. องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เชาวลิต สิทธิฤทธิ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วมในตำบลกรุงชิง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ชุมชนกรุงชิง มีประวัติศาสตร์ วิถีการดำรงชีวิตที่เกื้อกูลธรรมชาติผ่านพิธีกรรมต่างๆ และการจัดการการท่องเที่ยวที่ผ่านมาประสบกับปัญหาด้านการบริหารจัดการ ผลกระทบต่อทรัพยากรชุมชน ขาดองค์การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ขาดความเข้าใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงได้ร่วมกันดำเนินงานในรูปแบบโครงสร้างพร้อมคณะ

กรรมการบริหารเครือข่ายการท่องเที่ยวยั่งยืนเขต ชุมชนกรุงชิง และสร้างชุดการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจริงๆ และร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน การเปิดเวทีการเรียนรู้โดยให้ประชาชนชุมชนมีส่วนร่วมทำให้เกิดการพัฒนาการด้านการจัดการการท่องเที่ยวยั่งยืน รวมถึงการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน เป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ช่วยกันดูแลรักษา ในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานของชุมชน และมีลักษณะการขยายเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวยั่งยืนภาคใต้

จากผลการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการวิจัยให้ชาวบ้านโดยการสนับสนุนงานวิจัยในประเด็นอื่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นฐานคิดของชุมชนในการพัฒนาด้านอื่นๆ ต่อไป

ศมา ณ ระนอง (2545) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี: ชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนคีรีวง มี 3 ลักษณะ คือ 1) กลุ่มทุน มีหน้าที่ในการจัดหาและระดมทุนเพื่อให้เกิดมีทุนหมุนเวียนในชุมชนมากที่สุด นอกจากนั้นยังเปิดให้สมาชิกกู้ยืมเงินนำไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ รวมไปถึงการจัดสวัสดิการในส่วนของ การรักษาพยาบาล การศึกษา และการพัฒนาชุมชนด้วย 2) กลุ่มอาชีพ มีหน้าที่ในการส่งเสริมอาชีพให้สมาชิกภายในชุมชนมีอาชีพเสริมนอกจากทำเกษตรเพียงอย่างเดียว เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชน กลุ่มอาชีพเองเป็นเสมือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งภายในชุมชนด้วย 3) กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีหน้าที่หลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์ และควบคุมการใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมไปถึงการปลูกจิตสำนึกให้คนภายในชุมชนรู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นกลุ่มที่ดูแลเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนคีรีวงด้วย ส่วนเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ ตามลำดับดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการประชุม มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาดังกล่าว ควรเพิ่มรูปแบบและกิจกรรมต่างๆ ในการท่องเที่ยวเสริมเข้ามาให้มากกว่าเดิม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้จักเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวในคีรีวง และควรจัดให้มีการประกวดผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนของตัวเอง เพื่อพัฒนาฝีมือและ

รูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความทันสมัย และมีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนตัวเอง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ควรคำนึงถึงเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนด้วย ซึ่งจะทำให้การท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

เบญจา จันท (2545) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาตลาดคอนวอย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตลาดคอนวอย มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากมีความพร้อมในด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และความสามารถในการเข้าถึง แต่มีข้อจำกัดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นสูงบางอย่าง ได้แก่ การให้บริการโทรศัพท์สาธารณะ ป้ายเตือนข้อควรระวังแก่นักท่องเที่ยว เครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ การบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว และหน่วยปฐมพยาบาล

ส่วนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น พบว่า คณะกรรมการบริหารเป็นคนท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการ ซึ่งลักษณะการบริหารงานไม่มีการกำหนดโครงสร้าง ไม่มีการกำหนดหน้าที่ และวาระการดำรงตำแหน่งอย่างชัดเจน ส่วนประชาชนในท้องถิ่นสามารถเสนอความคิดเห็นด้านต่างๆ ต่อคณะกรรมการได้

สำหรับแนวทางการพัฒนาตลาดคอนวอยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ควรมีการพัฒนาด้านบุคลากร จัดให้มีการอบรมผู้นำชุมชนมีความรู้ด้านการบริหารจัดการและจัดอบรมแก่ประชาชนท้องถิ่นให้มีความรู้ทางด้านการให้บริการและการต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และการดำเนินการทางด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ป่าชุมชนบ้านทุ่งสูงมีสิ่งที่น่าสนใจมากมาย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยสามารถจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ทั้งหมด 7 กิจกรรม อันได้แก่ การพักผ่อนกับชาวบ้าน การนวดสมุนไพร การนำเที่ยว ในชุมชน/พื้นที่การเกษตร การขี่จักรยานชมธรรมชาติ/ชุมชน การชมเส้นทางสมุนไพร การเดินป่า แบบผจญภัย และการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ประกอบกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีความพึงพอใจกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างมาก ยกเว้นด้านการประชาสัมพันธ์และ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่เห็นว่าควรมีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ และจัดหาสิ่ง

อำนวยความสะดวกต่างๆ ให้มากขึ้น อีกทั้งยังมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเดินป่าแบบผจญภัยและชมเส้นทางสมุนไพรมากที่สุด โดยในส่วนของความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มชุมชนนั้น ต้องการส่งเสริมกิจกรรมชมเส้นทางสมุนไพรมากที่สุด เพราะเห็นว่าชุมชนมีความพร้อม แต่อย่างไรก็ตามชุมชนยังต้องการการสนับสนุน ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ในส่วน ผลของการศึกษาด้านกลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านทุ่งสูงโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7P's นั้น พบว่า ควรมีการจัดทำรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเป็นแพ็คเกจ ตามความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในการเสนอขายสินค้าและสามารถรองรับ การท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี รวมถึงการจัดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ชุมชนบ้านทุ่งสูง เป็นที่รู้จัก ในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ โดยเสนอแนะว่าชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนด้าน การประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก สำหรับชุมชนบ้านทุ่งสูงควรมีการนำกลยุทธ์การจัดการส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7P's ไปประยุกต์ใช้ในชุมชน เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นให้เป็นไปอย่างยั่งยืนในอนาคต

เอกราช บรีชาชน (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่สีเขียวบริเวณบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

บางกะเจ้าเป็นพื้นที่สวนขนาดใหญ่ที่สุดที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร จึงมีความสำคัญด้านนิเวศวิทยา โดยเป็นแหล่งผลิตออกซิเจนขนาดใหญ่เพื่อบรรเทามลพิษทางอากาศให้กับพื้นที่บริเวณโดยรอบซึ่งเป็นเมืองที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่การเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานครในช่วงที่ผ่านมาทำให้พื้นที่บางกะเจ้าได้รับผลกระทบ เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีการคมนาคมทางน้ำที่สะดวกและอยู่ใกล้กับท่าเรือขนส่งขนาดใหญ่ คือ ท่าเรือคลองเตย ซึ่งเป็นท่าเรือที่อยู่ติดกับชุมชน และไม่สามารถขยายเข้าเขตชุมชนได้ ทำให้ต้องขยายมายังฝั่งตรงข้ามของแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งก็คือบางกะเจ้า เพื่อจะสร้างโกดังเก็บสินค้าขนาดใหญ่ที่มีการจ้างแรงงานเพื่อขนส่งสินค้าจำนวนมากทำให้เกิดชุมชนแออัดในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งมีแนวโน้มจะขยายตัวมากขึ้น จึงมีผลกระทบต่อพื้นที่อนุรักษ์สีเขียว ซึ่งห้ามสร้างสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่และให้คงอนุรักษ์เป็นพื้นที่สีเขียว พบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินของ บางกะเจ้าส่วนใหญ่ ยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรม คือ ไม้ผลผสม ซึ่งยังคงรักษาความเป็นพื้นที่สีเขียวไว้ได้ เมื่อนำการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละปีมาทำการซ้อนทับกันเพื่อหาการเปลี่ยนแปลง พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่อยู่อาศัย โดยมีการขยายออกไปเรื่อยๆ จากถนนสายหลัก เข้าไปแทนที่พื้นที่ไม้ผลผสม ทำให้มีการลดลงของพื้นที่ไม้ผลผสม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่สีเขียว ซึ่งต้องอนุรักษ์ไว้ ในช่วง 10 ที่ผ่านมา ได้มีโครงการสวนกลางมหานครเกิดขึ้น และได้จัดสร้างสวนสาธารณะศรีนครเขื่อนขันธ์ เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนให้กับคนทั่วไป จึงได้มีการ

ห้องเที่ยวเชิงนิเวศน์เกิดขึ้น ทำให้คนในท้องถิ่นมีรายได้จากนักท่องเที่ยว แทนที่จะประกอบอาชีพอื่น ที่จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่สีเขียว และคนในท้องถิ่นก็ยังช่วย ในการอนุรักษ์ให้เป็นพื้นที่สีเขียว เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของคนในท้องถิ่นไปแล้ว

จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2549) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้านริเริ่มการพัฒนาอยู่ในระดับสูง เนื่องมาจากวิถีชีวิตแบบสังคมท้องถิ่นที่มีความผูกพันกัน ด้านวางแผนพัฒนา ด้านดำเนินการพัฒนา และด้านประเมินผลพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้กำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนา ด้านรับผลประโยชน์จากการพัฒนาอยู่ในระดับสูง เพราะเป็นขั้นตอนที่ประชาชนที่มีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาทางด้านวัตถุและด้านจิตใจ และก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพของประชาชนระดับสูงสุด ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าว พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะข้อคิดเห็น และด้านวางแผนพัฒนามีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และระบบการบริหารภายในองค์การบริหารส่วนตำบลให้ใช้ระบบคุณธรรม เพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการสร้างงานสร้างอาชีพของชุมชน โดยใช้กระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ

ทิพยา เศรษฐพัฒน์ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดโดยก็ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วม ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว การฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ ซึ่งได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้รับรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต/กิจกรรมการท่องเที่ยว ได้รับความรู้ต่างๆ จากการดำเนินงานของชุมชน และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับ ร่วมให้ข้อมูลเพื่อทบทวนผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ร่วมประเมินผลงานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว และร่วม

ประเมินผลและติดตามการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านการวางแผนและประชุมโดยร่วมประชุมในการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่น การกำหนดกิจกรรมการท้องถิ่น และการพัฒนาสินค้าบริการด้านการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าว พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดโคยก็ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี กลุ่มชุมชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนและประชุม ในการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่น การกำหนดกิจกรรมการท้องถิ่น และการพัฒนาสินค้าบริการด้านการท่องเที่ยว มากขึ้น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดโคยก็ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรเตรียมความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ ป้ายบอกทางมาตลาดโคยก็ควรมีความชัดเจนและได้มาตรฐาน บริเวณที่นั่งพักผ่อนจะต้องสะอาดร่มรื่น สถานที่จอดรถ และห้องสุขามีให้บริการเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและดูแลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว และมีการให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอื่นๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา” ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นพื้นที่ทำการวิจัย โดยได้ดำเนินการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเบื้องต้น (Primary Research) ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือทางวิชาการ เอกสารและบทความต่างๆ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาแบ่งกลุ่มประชากรที่จะใช้ในการศึกษา ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มชุมชนท้องถิ่น คือ ประชาชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีจำนวนทั้งสิ้น 58,145 คน โดยประมาณ (ที่ว่าการอำเภอเบตง, 2552)
2. กลุ่มผู้ประกอบการ คือ กลุ่มผู้ประกอบการค้า และการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง

เนื่องจากทราบถึงจำนวนประชากรข้างต้นของพื้นที่ศึกษา พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 58,145 คน โดยประมาณ ดังนั้น ผู้ศึกษาได้พิจารณาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นตัวแทนของประชากรที่ดี โดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางดังกล่าวข้างต้น เท่ากับจำนวน 400 คน โดยให้ครอบคลุมขอบเขตด้านประชากร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบล ตำบลเบตง

ตำบลยะรม ตำบลชัยเยอร์เวง ตำบลตาดานะแมเราะ และตำบลธารน้ำทิพย์ ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น ทั้ง 5 ตำบล 348 ชุด
2. กลุ่มผู้ประกอบการ คือ เจ้าของกิจการ โรงแรม ร้านอาหารของที่ระลึก ร้านค้า ร้านอาหาร

52 ชุด

เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้มีเพียง 2 ราย ซึ่งเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่น้อยเกินไป โดยทางสถิติค่าความเชื่อมั่น ต้องได้ค่าคำนวณก็คนขึ้นไปถึงจะมีค่าน่าเชื่อถือ ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บกลุ่มตัวอย่างโดยอิงสถิติค่าความเชื่อมั่นที่ได้จึงจะจัดดำเนินการก่อนการวิจัยต่อไป

ทั้งนี้ กลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการ ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการเก็บกลุ่มตัวอย่างวิธีการสุ่มแบบ Simple random sampling โดยให้ครอบคลุมในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยมีการเก็บตัวอย่างระหว่างเดือน ตุลาคม - ธันวาคม 2553

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือและขั้นตอนที่ใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมภาคการบริการด้านการท่องเที่ยว เอกสารต่างๆที่เกี่ยวกับหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่ศึกษา ใช้วิธีการสังเกต การทำแบบสอบถามเป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ ประเภทผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ภูมิฐานะและระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ มีลักษณะคำถามแบบปลายปิด

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการ โดยมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด

ผู้ศึกษาวัดระดับความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 5
ระดับความคิดเห็นด้วยมาก	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 4
ระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 3
ระดับความคิดเห็นด้วยน้อย	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 2
ระดับความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 1

แปลผลพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยช่วงคะแนน 5 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538, หน้า 57-60)

เกณฑ์การแปลผลของคะแนน มีดังนี้

4.50 – 5.00 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมมาก

2.51 – 3.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

1.00 – 1.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการ โดยมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด ในแต่ละประเด็นดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
5. การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา

ผู้ศึกษาวัดระดับการมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 5
ระดับการมีส่วนร่วมมาก	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 4
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 3
ระดับการมีส่วนร่วมน้อย	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 2
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 1

แปลผลพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยช่วงคะแนน 5 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538, หน้า 57-60)

เกณฑ์การแปลผลของคะแนน มีดังนี้

4.50 – 5.00 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมมาก

2.51 – 3.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

1.00 – 1.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไข และปรับปรุงแล้ว สอบถามจากกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่ม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลา และมีการติดต่อกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษา ประสานงานและทำความรู้จักก่อนที่จะไปเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
2. ติดต่อประสานงานแบบเป็นทางการ โดยจัดทำและส่งหนังสือ พร้อมแบบสอบถามไปยังเทศบาลอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อขอความร่วมมือประสานงานในการเก็บข้อมูล
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีการแจกแบบสอบถามตามกลุ่มตัวอย่าง ตามที่ได้ระบุไว้ข้างต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ตอบจำนวน 400 ชุด โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) จากค่าเฉลี่ย และจำนวนร้อยละ และสถิติอ้างอิง โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และรายได้เฉลี่ย เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และการพัฒนาการท่องเที่ยว ของกลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประกอบการ

สมมติฐานข้อที่ 1 จะใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าที (t-test) ในกรณีการเปรียบเทียบของกลุ่ม 2 กลุ่ม และจะใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าเอฟ (F-test) หรือการ

ทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD)

สมมติฐานข้อที่ 2 จะใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าที (t-test) ในกรณีการเปรียบเทียบของกลุ่ม 2 กลุ่ม และจะใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าเอฟ (F-test) หรือการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้เวลาในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม 2553

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปการบรรยายประกอบตารางตามลำดับ ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้มีส่วนร่วมในชุมชน
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง
- ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง
- ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและข้อเสนอแนะอื่นๆ
- ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้มีส่วนร่วมในชุมชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา คือ จำนวน 400 คน มีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 2 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทผู้มีส่วนร่วมในชุมชน

ประเภทผู้มีส่วนร่วมในชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
✓ คนในชุมชน	348	87.00
✓ ผู้ประกอบการ	52	13.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างประเภทผู้มีส่วนร่วมในชุมชนเป็นคนในชุมชนอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.00 ที่เหลือเป็นผู้ประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 13.00

ตาราง 3 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
✓ ชาย	175	43.80
✓ หญิง	225	56.30
รวม	400	100.00

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเพศหญิง อัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.30 ที่เหลือเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 43.80

ตาราง 4 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 20 ปี	51	12.80
20-30 ปี	147	36.80
31-40 ปี	111	27.80
41-50 ปี	60	15.00
51-60 ปี	29	7.30
มากกว่า 60 ปี	2	0.50
รวม	400	100.00

จากตาราง 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 20-30 ปี มีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.80 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.80 กลุ่มอายุ 41 -50 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.00 กลุ่มอายุน้อยกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.80 กลุ่มอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.30 และกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	178	44.50
สมรส	200	50.00
หย่าร้าง	4	1.00
แยกกันอยู่	6	1.50
หม้าย	12	3.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรส มีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 44.50 กลุ่มหม้าย คิดเป็นร้อยละ 3.00 กลุ่มแยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 1.50 และน้อยที่สุดคือกลุ่มหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	29	7.30
มัธยมศึกษาตอนต้น	35	8.80
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	96	24.00
ปวส.	68	17.00
ปริญญาตรี	160	40.00
สูงกว่าปริญญาตรี	12	3.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ กลุ่มระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 24.00 กลุ่มระดับการศึกษา ปวส. คิดเป็นร้อยละ 17.00 มัธยมศึกษา

ตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 8.80 กลุ่มประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 7.30 และน้อยที่สุดคือ สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	52	13.00
ข้าราชการ/พนักงาน	132	33.00
รัฐวิสาหกิจ	36	9.00
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	61	15.30
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	30	7.50
เกษตรกร	48	12.00
รับจ้าง	17	4.30
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	24	6.00
อื่นๆ	0	0.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท คิดเป็นร้อยละ 15.30 กลุ่มอาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.00 กลุ่มอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 12.00 กลุ่มอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 9.00 กลุ่มอาชีพกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 7.50 กลุ่มอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 6.00 และน้อยที่สุดคือ กลุ่มแม่บ้าน/พ่อบ้าน คิดเป็นร้อยละ 4.30 ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 5,000 บาท	72	18.00
5,000 – 10,000 บาท	150	37.50
10,001 – 15,000 บาท	86	21.50
15,001 – 20,000 บาท	36	9.00
สูงกว่า 20,000 บาท	56	14.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 5,000- 10,000 บาท มีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.50 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ กลุ่มรายได้ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.50 กลุ่มรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.00 กลุ่มรายได้สูงกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.00 และน้อยที่สุดคือกลุ่มรายได้ 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.00 ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จังหวัดยะลา	325	81.30
จังหวัดอื่นๆ	75	18.80
รวม	400	100.00

จากตาราง 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดยะลา อัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.30 ที่เหลือเป็นจังหวัดอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 18.80

ตาราง 10 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 ปี	43	10.80
5-10 ปี	70	17.50
11-20 ปี	91	22.80
มากกว่า 20 ปี	196	49.00
รวม	400	100.00

จากตาราง 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี มีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 11 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.80 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.50 และน้อยที่สุดคือมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.80

ตาราง 11 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสมาชิกกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในตำบล

สมาชิกกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในตำบล	จำนวน (การเป็นสมาชิก)	ร้อยละ
กลุ่มเกษตรกร	36	8.70
กลุ่มสมาชิกสหกรณ์	68	16.40
กลุ่ม อสม.	31	7.50
กลุ่มแม่บ้าน	49	11.80
กลุ่มออมทรัพย์	75	18.10
กลุ่มอาสาป้องกันชาติ	36	8.70
กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน	12	2.90
กลุ่มอาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	17	4.10
กลุ่มอื่นๆ	91	21.90
รวม	415	100.00

จากตาราง 11 พบว่ากลุ่มอื่นๆ อาทิ ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ มีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.90 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ กลุ่มออมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 18.10 กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 16.40 กลุ่มแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 11.80 กลุ่มอาสาป้องกันชาติและกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 8.70 กลุ่ม อสม. คิดเป็นร้อยละ 7.50 กลุ่มอาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.10 และน้อยที่สุดคือ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.90 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง

ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ป้ายบอกทางมาอำเภอเบตงมีความชัดเจนและได้มาตรฐาน	3.55	0.96	มาก
2. มีศูนย์ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอื่นๆ	3.32	1.02	ปานกลาง
3. มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและดูแลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว	3.22	1.10	ปานกลาง
4. มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ดีและมีความน่าสนใจ	3.32	1.03	ปานกลาง
5. แหล่งท่องเที่ยว มีความน่าสนใจ	3.44	1.00	มาก
6. มีการจัดการสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น อากาศ แม่น้ำลำคลอง	3.18	1.11	ปานกลาง
7. สถานที่จอดรถมีเพียงพอในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	3.17	1.11	ปานกลาง
8. มีบริเวณที่นั่งพักผ่อนเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว และสะอาดร่มรื่น	3.24	1.12	ปานกลาง
9. มีการกำจัดขยะที่ถูกสุขลักษณะ	3.25	1.05	ปานกลาง
10. หอสุขภาพมีให้บริการเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว	2.91	1.28	ปานกลาง
รวม	3.26	0.88	ปานกลาง

จากตาราง 12 พบว่าระดับความคิดเห็นของของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องที่กลุ่มตัวอย่าง มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยมากที่สุด คือ ป้ายบอกทางมาอำเภอเบตงมีความชัดเจนและได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.96) แหล่งท่องเที่ยว มีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 1.00) มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ดีและมีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 1.03) มีศูนย์ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 1.02) มีการกำจัดขยะที่ถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 1.05) มีบริเวณที่นั่งพักผ่อนเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว และสะอาดร่มรื่น ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 1.12) มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและดูแลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 1.02) มีการจัดการสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น อากาศ แม่น้ำลำคลอง เป็นต้น ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 1.11) สถานที่จอดรถมีเพียงพอในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 1.11) และ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ห้องสุขามีให้บริการเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 1.28)

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนและประชุมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง

ตาม ✓ การมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนและประชุม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ร่วมประชุมในการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว	2.80	1.11	ปานกลาง
2. ร่วมประชุมการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว	2.77	1.10	ปานกลาง
3. ร่วมประชุมในการพัฒนาสินค้าบริการด้านการท่องเที่ยว	2.83	1.12	ปานกลาง
รวม	2.80	1.03	ปานกลาง

จากตาราง 13 พบว่าการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนและประชุมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = 1.03)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องที่กลุ่มตัวอย่าง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือร่วมประชุมในการพัฒนาสินค้าบริการด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 1.03) รองลงมาคือ ร่วมประชุมในการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.80$ S.D. = 1.11) และมีระดับการมีส่วนร่วมด้วยน้อยที่สุด คือ ร่วมประชุมการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.77$, S.D. = 1.10)

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมเพื่อการปฏิบัติของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง

ตัว / การมีส่วนร่วมเพื่อการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ร่วมปฏิบัติตามข้อตกลง และกฎระเบียบของชุมชน	3.10	0.98	ปานกลาง
2. ร่วมปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้	3.04	1.00	ปานกลาง
3. ร่วมประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว	2.97	0.99	ปานกลาง
รวม	3.03	0.89	ปานกลาง

จากตาราง 14 พบว่าการมีส่วนร่วมเพื่อการปฏิบัติของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องที่กลุ่มตัวอย่าง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ร่วมปฏิบัติตามข้อตกลง และกฎระเบียบของชุมชน ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.98) รองลงมาคือ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 1.00) และร่วมประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 0.99) มีระดับการมีส่วนร่วมด้วยน้อยที่สุด

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์ของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง

ข้อ/ การมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	2.97	1.12	ปานกลาง
2. ได้รับรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต/กิจกรรมการท่องเที่ยว	2.88	1.18	ปานกลาง
3. ได้รับความรู้ต่างๆ จากการดำเนินงานของชุมชน	2.98	1.13	ปานกลาง
รวม	2.94	1.03	ปานกลาง

จากตาราง 15 พบว่าการมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์ของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 1.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องที่กลุ่มตัวอย่าง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ได้รับความรู้ต่างๆ จากการดำเนินงานของชุมชน ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 1.13) รองลงมาคือ ได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 1.12) และ ได้รับรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต/กิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.88$, S.D. = 1.18) มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมเพื่อการติดตามและประเมินผลของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง

ข้อ/ การมีส่วนร่วมเพื่อการติดตามและประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ร่วมให้ข้อมูลเพื่อทบทวนผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	2.87	1.13	ปานกลาง
2. ร่วมประเมินผลงานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว	2.82	1.15	ปานกลาง
3. ร่วมประเมินผลและติดตามการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น	2.84	1.15	ปานกลาง
รวม	2.84	1.07	ปานกลาง

จากตาราง 16 พบว่าการมีส่วนร่วมเพื่อการติดตามและประเมินผลของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 1.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องที่กลุ่มตัวอย่าง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ร่วมให้ข้อมูลเพื่อ ทบทวนผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.87$, S.D. = 1.13) รองลงมาคือ ร่วมประเมินผล และติดตามการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 1.15) และร่วม ประเมินผลงานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 1.15) มีระดับการมีส่วนร่วม น้อยที่สุด

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมเพื่อ การบำรุงรักษาของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง

ตัว/ การมีส่วนร่วมเพื่อการบำรุงรักษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมี ส่วนร่วม
1. ร่วมดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว	3.12	1.06	ปานกลาง
2. ฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.05	1.08	ปานกลาง
3. ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหา	2.84	1.12	ปานกลาง
รวม	3.00	0.99	ปานกลาง

จากตาราง 17 พบว่าการมีส่วนร่วมเพื่อการบำรุงรักษาของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่ม ผู้ประกอบการอำเภอเบตง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.99) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่าในเรื่องที่กลุ่มตัวอย่าง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ร่วมดูแลและบำรุงรักษา ทรัพยากรการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 1.06) รองลงมาคือ ฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 1.08) และร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนะแนว ทางแก้ไขปัญหา และ ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 1.12) มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมรวมทุกด้านของ
กลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง

การมีส่วนร่วมรวมทุกด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนและประชุม	2.80	1.03	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมเพื่อการปฏิบัติ	3.03	0.89	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์	2.94	1.03	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมเพื่อการติดตามผลงาน	2.84	1.07	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมเพื่อการบำรุงรักษา	3.00	0.99	ปานกลาง
รวม	2.92	0.90	ปานกลาง

จากตาราง 18 พบว่าการมีส่วนร่วมรวมทุกด้านของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92$, S.D. = 0.90) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าในเรื่องที่กลุ่มตัวอย่าง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมเพื่อการปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.89) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมเพื่อการบำรุงรักษา ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.99) การมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 1.03) การมีส่วนร่วมเพื่อการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 1.07) และน้อยที่สุด การมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนและประชุม ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = 1.03) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้าน
สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
และข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตาราง 19 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างของความ ต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก
เพิ่มเติมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง

ความต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม	จำนวน (ความต้องการ)	ร้อยละ
1. ที่ทำการประชาสัมพันธ์ติดต่อ	82	20.00
2. ป้ายนำเที่ยว (ไทย - อังกฤษ)	141	34.40
3. เอกสารประชาสัมพันธ์	52	12.70
4. สถานที่จอดรถ รับ - ส่ง	50	12.20
5. ห้องน้ำ	60	14.60
6. อื่นๆ	25	6.10
รวม	410	100.00

จากตาราง 19 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมใน
เรื่องป้ายนำเที่ยว (ไทย - อังกฤษ) มีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.40 ของกลุ่มตัวอย่าง
ทั้งหมด รองลงมา คือเรื่องที่ทำกรประชาสัมพันธ์ติดต่อ คิดเป็นร้อยละ 20.00 ห้องน้ำ คิดเป็น
ร้อยละ 14.60 เอกสารประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 12.70 สถานที่จอดรถ รับ - ส่ง คิดเป็นร้อยละ
12.20 และน้อยที่สุดคืออื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 6.10 ตามลำดับ

ตาราง 20 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ชอบกิจกรรมในการท่องเที่ยวอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ชอบกิจกรรมในการท่องเที่ยว	จำนวน(ความต้องการ)	ร้อยละ
1. การเดินช้อปปิ้ง	143	34.00
2. การเดินชมเมือง	103	24.50
3. การรับประทานอาหาร	62	14.70
4. การล่องแก่ง (เรือคายัค)	25	5.90
5. การแช่น้ำพุร้อน	43	10.20
6. การปั่นจักรยานเสือภูเขา	18	4.30
7. การร่วมกิจกรรมในเทศกาลต่างๆ	11	2.60
8. อื่นๆ	16	3.80
รวม	421	100.00

จากตาราง 20 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ชอบกิจกรรมในการท่องเที่ยวอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ในเรื่อง การเดินช้อปปิ้ง มีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ การเดินชมเมือง คิดเป็นร้อยละ 24.50 การรับประทานอาหาร คิดเป็นร้อยละ 14.70 การแช่น้ำพุร้อน คิดเป็นร้อยละ 10.20 การล่องแก่ง (เรือคายัค) คิดเป็นร้อยละ 5.90 การปั่นจักรยานเสือภูเขา คิดเป็นร้อยละ 4.30 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.80 และ การร่วมกิจกรรมในเทศกาลต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 2.60 ตามลำดับ

ตาราง 21 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพิ่มเติมของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ต้องการให้มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพิ่มเติม	จำนวน(ความ ต้องการ)	ร้อยละ
1. การแสดงนาฏศิลป์ และศิลปะพื้นบ้าน	196	47.00
2. มุมฝึกสอนการประดิษฐ์สินค้าหัตถกรรม	88	21.10
3. การจัดกิจกรรมด้านกีฬา	25	6.00
4. มุมกิจกรรมวาดภาพระบายสี	25	6.00
5. การขายอาหารในแหล่งท่องเที่ยว	57	13.70
6. การให้อาหารปลา	15	3.60
7. อื่นๆ	11	2.60
รวม	417	100.00

จากตาราง 21 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพิ่มเติมของอำเภอเบตง จังหวัดยะลาในเรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ และศิลปะพื้นบ้านมีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือเรื่อง มุมฝึกสอนการประดิษฐ์สินค้าหัตถกรรม คิดเป็นร้อยละ 21.10 การขายอาหารในแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 13.70 การจัดกิจกรรมด้านกีฬาและมุมกิจกรรมวาดภาพระบายสี คิดเป็นร้อยละ 6.00 การให้อาหารปลา คิดเป็นร้อยละ 3.60 น้อยที่สุดคืออื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.60 ตามลำดับ

ตาราง 22 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลา	จำนวน(ความต้องการ)	ร้อยละ
1. ร่วมอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลา	191	44.80
2. ร่วมกันเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลา	102	23.90
3. ร่วมกันลดปริมาณการก่อให้เกิดของเสียจำพวกขยะ พลาสติก โฟมและอื่นๆ	82	19.20
4. อื่นๆ	51	12.00
รวม	426	100.00

จากตาราง 22 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ในเรื่อง ร่วมอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมอำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีอัตราส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.80 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือเรื่องร่วมกันเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติบริเวณ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา คิดเป็นร้อยละ 23.90 ร่วมกันลดปริมาณการก่อให้เกิดของเสียจำพวกขยะ พลาสติก โฟม คิดเป็นร้อยละ 19.20 และน้อยที่สุดคือ อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 12.00 ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีสมมติฐานดังนี้

1. กลุ่มชุมชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา แตกต่างกัน

2. กลุ่มผู้ประกอบการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา แตกต่างกัน

สมมติฐานเพื่อการทดสอบ คือ

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิฐานะ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในตำบลที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลาไม่ แตกต่างกัน

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิฐานะ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในตำบลที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา แตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ ที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปผลได้ดังนี้

ตาราง 23 การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ ที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น	ค่าสถิติ	p-value	สรุปผลการทดสอบ
เพศ	0.649	0.034	มีนัยสำคัญทางสถิติ
อายุ	3.712	0.003	มีนัยสำคัญทางสถิติ
สถานภาพ	2.644	0.033	มีนัยสำคัญทางสถิติ
การศึกษา	2.558	0.027	มีนัยสำคัญทางสถิติ
อาชีพ	11.945	0.000	มีนัยสำคัญทางสถิติ
รายได้	5.686	0.000	มีนัยสำคัญทางสถิติ
ภูมิฐานะ	0.768	0.221	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	1.295	0.276	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในตำบล	2.105	0.061	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

✓ สรุปได้ว่ากลุ่มชุมชนท้องถิ่นที่มีภูมิปัญญา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในตำบลที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ไม่แตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

✓ ตาราง 24 การทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ของกลุ่มอายุ ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD)

(I) อายุ	(J) อายุ	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	
					ขอบเขตต่ำสุด	ขอบเขตสูงสุด
น้อยกว่า 20 ปี	20-30 ปี	-.1215	.14388	.399	-.4043	.1614
	31-40 ปี	-.0041	.14977	.978	-.2985	.2904
	41-50 ปี	.3492(*)	.16862	.039	.0176	.6807
	51-60 ปี	.4406(*)	.20591	.033	.0358	.8454
	มากกว่า 60 ปี	.1647	.63819	.796	-1.0900	1.4194
20-30 ปี	น้อยกว่า 20 ปี	.1215	.14388	.399	-.1614	.4043
	31-40 ปี	.1174	.11133	.292	-.1015	.3363
	41-50 ปี	.4706(*)	.13563	.001	.2040	.7373
	51-60 ปี	.5620(*)	.17989	.002	.2084	.9157
	มากกว่า 60 ปี	.2862	.63028	.650	-.9530	1.5253
31-40 ปี	น้อยกว่า 20 ปี	.0041	.14977	.978	-.2904	.2985
	20-30 ปี	-.1174	.11133	.292	-.3363	.1015
	41-50 ปี	.3532(*)	.14186	.013	.0743	.6321
	51-60 ปี	.4446(*)	.18464	.016	.0816	.8076
	มากกว่า 60 ปี	.1688	.63165	.789	-1.0731	1.4106

ตาราง 24 (ต่อ)

(I) อายุ	(J) อายุ	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	
					ขอบเขตต่ำสุด	ขอบเขตสูงสุด
41-50 ปี	น้อยกว่า 20 ปี	-.3492(*)	.16862	.039	-.6807	-.0176
	20-30 ปี	-.4706(*)	.13563	.001	-.7373	-.2040
	31-40 ปี	-.3532(*)	.14186	.013	-.6321	-.0743
	51-60 ปี	.0914	.20023	.648	-.3022	.4851
	มากกว่า 60 ปี	-.1844	.63638	.772	-1.4356	1.0667
51-60 ปี	น้อยกว่า 20 ปี	-.4406(*)	.20591	.033	-.8454	-.0358
	20-30 ปี	-.5620(*)	.17989	.002	-.9157	-.2084
	31-40 ปี	-.4446(*)	.18464	.016	-.8076	-.0816
	41-50 ปี	-.0914	.20023	.648	-.4851	.3022
	มากกว่า 60 ปี	-.2759	.64726	.670	-1.5484	.9967
มากกว่า 60 ปี	น้อยกว่า 20 ปี	-.1647	.63819	.796	-1.4194	1.0900
	20-30 ปี	-.2862	.63028	.650	-1.5253	.9530
	31-40 ปี	-.1688	.63165	.789	-1.4106	1.0731
	41-50 ปี	.1844	.63638	.772	-1.0667	1.4356
	51-60 ปี	.2759	.64726	.670	-.9967	1.5484

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

✓สรุปได้ว่า ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุ ในการทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มอายุน้อยกว่า 20 ปี กับ 41-50 ปี และกลุ่มอายุน้อยกว่า 20 ปี กับ 51-60 ปี ค่า p-value ที่ได้คือ 0.039 และ 0.033 ตามลำดับ น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มอายุนี้แตกต่างกัน กลุ่ม 20-30 ปี กับ 41-50 ปี และกลุ่ม 20-30 ปี กับ 51-60 ปี ค่า p-value ที่ได้คือ 0.001 และ 0.002 ตามลำดับ น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมใน

สองกลุ่มอายุนี้แตกต่างกัน กลุ่ม 31-40 ปี กับ 41-50 ปี และกลุ่ม 31-40 ปี กับ 51-60 ปี ค่า p-value ที่ได้คือ 0.013 และ 0.016 ตามลำดับ น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มอายุนี้แตกต่างกัน

ตาราง 25 การทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ของกลุ่มสถานภาพ ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD)

(I) สถานภาพ	(J) สถานภาพ	ความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	
					ขอบเขต ต่ำสุด	ขอบเขต สูงสุด
โสด	สมรส	.1017	.09201	.270	-.0792	.2826
	หย่าร้าง	-.7363	.45146	.104	-1.6239	.1512
	แยกกันอยู่	-.8252(*)	.37063	.027	-1.5539	-.0966
	หม้าย	.2414	.26631	.365	-.2821	.7650
สมรส	โสด	-.1017	.09201	.270	-.2826	.0792
	หย่าร้าง	-.8380	.45091	.064	-1.7245	.0485
	แยกกันอยู่	-.9269(*)	.36997	.013	-1.6542	-.1995
	หม้าย	.1398	.26539	.599	-.3820	.6615
หย่าร้าง	โสด	.7363	.45146	.104	-.1512	1.6239
	สมรส	.8380	.45091	.064	-.0485	1.7245
	แยกกันอยู่	-.0889	.57639	.878	-1.2221	1.0443
	หม้าย	.9778	.51554	.059	-.0358	1.9913
แยกกันอยู่	โสด	.8252(*)	.37063	.027	.0966	1.5539
	สมรส	.9269(*)	.36997	.013	.1995	1.6542
	หย่าร้าง	.0889	.57639	.878	-1.0443	1.2221
	หม้าย	1.0667(*)	.44647	.017	.1889	1.9444

ตาราง 25 (ต่อ)

(I) สถานภาพ	(J) สถานภาพ	ความ แตกต่างของ ค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	
					ขอบเขต ต่ำสุด	ขอบเขต สูงสุด
หม้าย	โสด	-.2414	.26631	.365	-.7650	.2821
	สมรส	-.1398	.26539	.599	-.6615	.3820
	หย่าร้าง	-.9778	.51554	.059	-1.9913	.0358
	แยกกันอยู่	-1.0667(*)	.44647	.017	-1.9444	-.1889

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปได้ว่า ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มสถานภาพ ในการทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มสถานภาพแยกกันอยู่ กับ กลุ่มสถานภาพโสด ค่า p-value ที่ได้คือ 0.027 น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มสถานภาพนี้แตกต่างกัน กลุ่มสถานภาพแยกกันอยู่ กับ กลุ่มสถานภาพสมรส ค่า p-value ที่ได้คือ 0.013 น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มสถานภาพนี้แตกต่างกัน กลุ่มสถานภาพแยกกันอยู่ กับ กลุ่มสถานภาพหม้าย ค่า p-value ที่ได้คือ 0.017 น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มสถานภาพนี้แตกต่างกัน

ตาราง 26 การทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons)
ของกลุ่มการศึกษา ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD)

(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	ความ แตกต่างของ ค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	
					ขอบเขต ต่ำสุด	ขอบเขต สูงสุด
					ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น
	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช	.2455	.18893	.195	-.1260	.6169
	ปวส	.4493(*)	.19774	.024	.0605	.8381
	ป.ตรี	.4568(*)	.17995	.012	.1031	.8106
	สูงกว่า ป.ตรี	.2385	.30604	.436	-.3632	.8402
มัธยมศึกษา ตอนต้น	ประถมศึกษา	-.0533	.22389	.812	-.4934	.3869
	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช	.1922	.17605	.276	-.1539	.5383
	ปวส	.3960(*)	.18548	.033	.0314	.7607
	ป.ตรี	.4036(*)	.16638	.016	.0765	.7307
	สูงกว่า ป.ตรี	.1852	.29826	.535	-.4011	.7716
มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช	ประถมศึกษา	-.2455	.18893	.195	-.6169	.1260
	มัธยมศึกษา ตอนต้น	-.1922	.17605	.276	-.5383	.1539
	ปวส	.2038	.14132	.150	-.0740	.4817
	ป.ตรี	.2114	.11511	.067	-.0149	.4377
	สูงกว่า ป.ตรี	-.0069	.27300	.980	-.5437	.5298

ตาราง 26 (ต่อ)

(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	ความ แตกต่างของ ค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น	
					95%	
					ขอบเขต ต่ำสุด	ขอบเขต สูงสุด
ปวส	ประถมศึกษา	-.4493(*)	.19774	.024	-.8381	-.0605
	มัธยมศึกษา					
	ตอนต้น	-.3960(*)	.18548	.033	-.7607	-.0314
	มัธยมศึกษา					
	ตอนปลาย/ปวช	-.2038	.14132	.150	-.4817	.0740
	ป.ตรี	.0075	.12907	.953	-.2462	.2613
	สูงกว่า ป.ตรี	-.2108	.27917	.451	-.7596	.3381
ป.ตรี	ประถมศึกษา	-.4568(*)	.17995	.012	-.8106	-.1031
	มัธยมศึกษา					
	ตอนต้น	-.4036(*)	.16638	.016	-.7307	-.0765
	มัธยมศึกษา					
	ตอนปลาย/ปวช	-.2114	.11511	.067	-.4377	.0149
	ปวส	-.0075	.12907	.953	-.2613	.2462
	สูงกว่า ป.ตรี	-.2183	.26686	.414	-.7430	.3063
สูงกว่า ป.ตรี	ประถมศึกษา	-.2385	.30604	.436	-.8402	.3632
	มัธยมศึกษา					
	ตอนต้น	-.1852	.29826	.535	-.7716	.4011
	มัธยมศึกษา					
	ตอนปลาย/ปวช	.0069	.27300	.980	-.5298	.5437
	ปวส	.2108	.27917	.451	-.3381	.7596
	ป.ตรี	.2183	.26686	.414	-.3063	.7430

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปได้ว่า ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มการศึกษา ในการทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของการมีส่วนร่วมเพื่อการ

พัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มการศึกษาระดับประถมศึกษา กับ กลุ่มการศึกษาระดับ ปวส. ค่า p-value ที่ได้คือ 0.024 น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบ ซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มการศึกษานี้แตกต่างกัน กลุ่มการศึกษาระดับประถมศึกษา กับ กลุ่มการศึกษาระดับปริญญาตรี ค่า p-value ที่ได้คือ 0.012 น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มการศึกษานี้แตกต่างกัน และกลุ่มการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับ กลุ่มการศึกษาระดับ ปวส. ค่า p-value ที่ได้คือ 0.033 น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มการศึกษานี้แตกต่างกัน กลุ่มการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับ กลุ่มการศึกษาระดับปริญญาตรี ค่า p-value ที่ได้คือ 0.016 น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มการศึกษานี้แตกต่างกัน

ตาราง 27 การทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ของกลุ่มอาชีพ ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD)

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	
					ขอบเขตต่ำสุด	ขอบเขตสูงสุด
นักเรียน/นักศึกษา	ข้าราชการ/พนักงาน	.4948(*)	.13500	.000	.2294	.7602
	รัฐวิสาหกิจ					
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.2214	.17878	.216	-.5729	.1301
	พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	-.0731	.15563	.639	-.3791	.2329
	เกษตรกร	-.1125	.18905	.552	-.4842	.2592
	รับจ้าง	-.2853	.16505	.085	-.6097	.0392
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	-.7848(*)	.23037	.001	-1.2377	-.3318
	อื่นๆ	.6925(*)	.20348	.001	.2925	1.0926

ตาราง 27 (ต่อ)

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	
					ขอบเขตต่ำสุด	ขอบเขตสูงสุด
ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	นักเรียน/ นักศึกษา	-.4948(*)	.13500	.000	-.7602	-.2294
	ค้าขาย/ธุรกิจ ส่วนตัว	-.7162(*)	.15504	.000	-1.0210	-.4113
	พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	-.5679(*)	.12766	.000	-.8189	-.3169
	เกษตรกร	-.6073(*)	.16678	.000	-.9352	-.2794
	รับจ้าง	-.7801(*)	.13898	.000	-1.0533	-.5068
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	-1.2796(*)	.21248	.000	-1.6973	-.8618
	อื่นๆ	.1977	.18298	.281	-.1620	.5575
	ค้าขาย/ธุรกิจ ส่วนตัว	นักเรียน/ นักศึกษา	.2214	.17878	.216	-.1301
ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ		.7162(*)	.15504	.000	.4113	1.0210
พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท		.1483	.17330	.393	-.1924	.4890
เกษตรกร		.1089	.20384	.594	-.2919	.5096
รับจ้าง		-.0639	.18180	.725	-.4213	.2935
แม่บ้าน/พ่อบ้าน		-.5634(*)	.24266	.021	-1.0405	-.0863
อื่นๆ		.9139(*)	.21729	.000	.4867	1.3411

ตาราง 27 (ต่อ)

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	
					ขอบเขตต่ำสุด	ขอบเขตสูงสุด
พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	นักเรียน/ นักศึกษา	.0731	.15563	.639	-.2329	.3791
	ข้าราชการ/ พนักงาน	.5679(*)	.12766	.000	.3169	.8189
	รัฐวิสาหกิจ					
	ค้าขาย/ธุรกิจ	-.1483	.17330	.393	-.4890	.1924
	ส่วนตัว					
	เกษตรกร	-.0394	.18388	.831	-.4009	.3221
	รับจ้าง	-.2122	.15910	.183	-.5249	.1006
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	-.7117(*)	.22615	.002	-1.1563	-.2671
	อื่นๆ	.7656(*)	.19869	.000	.3750	1.1562
	เกษตรกร	นักเรียน/ นักศึกษา	.1125	.18905	.552	-.2592
ข้าราชการ/ พนักงาน		.6073(*)	.16678	.000	.2794	.9352
รัฐวิสาหกิจ						
ค้าขาย/ธุรกิจ		-.1089	.20384	.594	-.5096	.2919
ส่วนตัว						
พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท		.0394	.18388	.831	-.3221	.4009
รับจ้าง		-.1728	.19191	.369	-.5501	.2045
แม่บ้าน/พ่อบ้าน		-.6723(*)	.25032	.008	-1.1644	-.1802
อื่นๆ		.8050(*)	.22582	.000	.3610	1.2490

ตาราง 27 (ต่อ)

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%		
					ขอบเขตต่ำสุด	ขอบเขตสูงสุด	
รับจ้าง	นักเรียน/นักศึกษา	.2853	.16505	.085	-.0392	.6097	
	ข้าราชการ/พนักงาน	.7801(*)	.13898	.000	.5068	1.0533	
	รัฐวิสาหกิจ						
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	.0639	.18180	.725	-.2935	.4213	
	พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	.2122	.15910	.183	-.1006	.5249	
	เกษตรกร	.1728	.19191	.369	-.2045	.5501	
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	-.4995(*)	.23272	.032	-.9571	-.0420	
	อื่นๆ	.9778(*)	.20614	.000	.5725	1.3831	
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	นักเรียน/นักศึกษา	.7848(*)	.23037	.001	.3318	1.2377
		ข้าราชการ/พนักงาน	1.2796(*)	.21248	.000	.8618	1.6973
		รัฐวิสาหกิจ					
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว		.5634(*)	.24266	.021	.0863	1.0405	
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท		.7117(*)	.22615	.002	.2671	1.1563	
เกษตรกร		.6723(*)	.25032	.008	.1802	1.1644	
รับจ้าง		.4995(*)	.23272	.032	.0420	.9571	
อื่นๆ		1.4773(*)	.26139	.000	.9634	1.9912	

ตาราง 27 (ต่อ)

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	
					ขอบเขตต่ำสุด	ขอบเขตสูงสุด
อื่นๆ	นักเรียน/นักศึกษา	-6925(*)	.20348	.001	-1.0926	-.2925
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-.1977	.18298	.281	-.5575	.1620
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.9139(*)	.21729	.000	-1.3411	-.4867
	พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	-.7656(*)	.19869	.000	-1.1562	-.3750
	เกษตรกร	-.8050(*)	.22582	.000	-1.2490	-.3610
	รับจ้าง	-.9778(*)	.20614	.000	-1.3831	-.5725
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	-1.4773(*)	.26139	.000	-1.9912	-.9634

สรุปได้ว่า ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอาชีพ ในการทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับทุกกลุ่มอาชีพ ยกเว้นกลุ่มอาชีพอื่นๆ มีค่า p-value ที่ได้คือ 0.000 น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับ กลุ่มอาชีพนักเรียนนักศึกษา กลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับ กลุ่มอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว กลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับ กลุ่มอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท กลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับ กลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับ กลุ่มอาชีพรับจ้าง กลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับ กลุ่มอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้านนี้แตกต่างกัน กลุ่มอาชีพอื่นๆ กับอาชีพนักเรียนนักศึกษา กลุ่มอาชีพอื่นๆ กับอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว กลุ่มอาชีพอื่นๆ กับอาชีพพนักงานและลูกจ้างบริษัท กลุ่มอาชีพอื่นๆ กับอาชีพเกษตรกร กลุ่มอาชีพอื่นๆ กับอาชีพรับจ้าง และกลุ่มอาชีพอื่นๆ กับอาชีพ

แม่บ้าน/พ่อบ้านค่า p-value ที่ได้คือ 0.001 0.000 0.000 0.000 0.000 และ 0.000 ตามลำดับ น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มอาชีพแตกต่างกัน

ตาราง 28 การทดสอบด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ของกลุ่มรายได้ ด้วยวิธีของ แอล เอส ดี (LSD)

(I) รายได้	(J) รายได้	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	
					ขอบเขตต่ำสุด	ขอบเขตสูงสุด
ไม่เกิน 5000 บาท	5001-10000 บาท	.2240	.12614	.077	-.0240	.4720
	10001-15000 บาท	.2850(*)	.14054	.043	.0087	.5613
	15001-20000 บาท	.1815	.17960	.313	-.1716	.5346
	สูงกว่า 20000 บาท	.7282(*)	.15676	.000	.4200	1.0364
5001-10000 บาท	ไม่เกิน 5000 บาท	-.2240	.12614	.077	-.4720	.0240
	10001-15000 บาท	.0610	.11900	.608	-.1729	.2950
	15001-20000 บาท	-.0425	.16329	.795	-.3635	.2785
	สูงกว่า 20000 บาท	.5042(*)	.13778	.000	.2333	.7751

ตาราง 28 (ต่อ)

(I) รายได้	(J) รายได้	ความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ย (I-J)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	นัยสำคัญ	ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	
					ขอบเขต ต่ำสุด	ขอบเขต สูงสุด
10001- 15000 บาท	ไม่เกิน 5000 บาท	-.2850(*)	.14054	.043	-.5613	-.0087
	5001-10000 บาท	-.0610	.11900	.608	-.2950	.1729
	15001-20000 บาท	-.1035	.17465	.554	-.4469	.2398
	สูงกว่า 20000 บาท	.4432(*)	.15108	.004	.1461	.7402
15001- 20000 บาท	ไม่เกิน 5000 บาท	-.1815	.17960	.313	-.5346	.1716
	5001-10000 บาท	.0425	.16329	.795	-.2785	.3635
	10001-15000 บาท	.1035	.17465	.554	-.2398	.4469
	สูงกว่า 20000 บาท	.5467(*)	.18795	.004	.1772	.9162
สูงกว่า 20000 บาท	ไม่เกิน 5000 บาท	-.7282(*)	.15676	.000	-1.0364	-.4200
	5001-10000 บาท	-.5042(*)	.13778	.000	-.7751	-.2333
	10001-15000 บาท	-.4432(*)	.15108	.004	-.7402	-.1461
	15001-20000 บาท	-.5467(*)	.18795	.004	-.9162	-.1772

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

✓สรุปได้ว่า ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มรายได้ ในการทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท กับ 10,001-15,000 บาท ค่า p-value ที่ได้คือ 0.043 น้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในสองกลุ่มรายได้นี้แตกต่างกัน กลุ่มรายได้สูงกว่า 20,000 บาท กับกลุ่มรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท กลุ่มรายได้สูงกว่า 20,000 บาท กับกลุ่มรายได้ 5,001- 10,000 บาท กลุ่มรายได้สูงกว่า 20,000 บาท กับกลุ่มรายได้ 10,001- 15,000 บาท กลุ่มรายได้สูงกว่า 20,000 บาท กับกลุ่มรายได้ 15,001- 20,000 บาท ค่า p-value ที่ได้คือ 0.000 0.000 0.004 และ 0.004 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่านัยสำคัญที่ใช้ในการทดสอบซึ่งเท่ากับ 0.05 ดังนั้นสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในสองกลุ่มรายได้นี้แตกต่างกัน

บทที่ 5

บทสรุป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา” สามารถสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้มีส่วนร่วมในชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนร่วมในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 80.0 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.7 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.0 และรองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 มีสถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 40.0 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 80 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจและพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท คิดเป็นร้อยละ 23.3 และรองลงมาอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 20.0 มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.0 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดยะลา คิดเป็นร้อยละ 93.3 จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 93.3 และสมาชิกกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในตำบลส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมา กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 17.5

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ผลจากการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในชุมชนที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง จังหวัดยะลาโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น เท่ากับ 3.31 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อสรุปได้ ดังนี้

มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและดูแลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3.86 มีการจัดการสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น อากาศ แม่น้ำลำคลอง เป็นต้น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3.53 แหล่งท่องเที่ยว มีความน่าสนใจ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3.50 ป้ายบอกทางมาอำเภอเบตงมีความชัดเจนและได้มาตรฐานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3.40 สถานที่จอดรถมีเพียงพอในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย

ระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3.33 มีบริเวณที่นั่งพักผ่อนเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว และสะอาดร่มรื่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3.33 มีการกำจัดขยะที่ถูกต้องลักษณะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3.26 มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ดีและมีความน่าสนใจมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3.13 ห้องสุขามีให้บริการเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 2.93 และมีศูนย์ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 2.8

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ผลจากการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการ เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเบตง จังหวัดยะลาโดยรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วม เท่ากับ 2.10 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อสรุปได้ ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมเท่ากับ 2.71 ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการบำรุงรักษา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมเท่ากับ 2.42 ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการปฏิบัติ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมเท่ากับ 2.31 ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนและประชุม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมเท่ากับ 1.58 และด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการติดตามผลงาน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมเท่ากับ 1.47

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม ในหัวข้อป้ายนำเที่ยว (ไทย – อังกฤษ) เอกสารประชาสัมพันธ์และสถานที่จอดรถ รับ – ส่งคิดเป็นร้อยละ 23.40 รองลงมาคือที่ทำการประชาสัมพันธ์ติดต่อ คิดเป็นร้อยละ 21.90 ส่วนชอบกิจกรรมในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ การเดินซื้อสินค้า การเดินชมเมือง การรับประทานอาหาร การแช่น้ำพุร้อนและการร่วมกิจกรรมในเทศกาลต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 17.6 รองลงมา คือ การล่องแก่ง (เรือคายัค) และการปั่นจักรยานเสือภูเขา คิดเป็นร้อยละ 5.90 ส่วนใหญ่ต้องการให้มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพิ่มเติมในเรื่องของการแสดงนาฏศิลป์ และศิลปะพื้นบ้านและการขายอาหารในแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อย

ละ 25.70 รองลงมาคือ มุมฝึกสอนการประดิษฐ์สินค้าหัตถกรรม คิดเป็นร้อยละ 20.20 ส่วนความสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ส่วนใหญ่เป็นในเรื่องของการร่วมอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลา คิดเป็นร้อยละ 37.80 รองลงมาคือ ร่วมกันเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติบริเวณ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา คิดเป็นร้อยละ 35.40

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 1 กลุ่มชุมชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สรุปได้ว่ากลุ่มชุมชนท้องถิ่นที่มีเพศ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในตำบลที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ รายได้ ภูมิลำเนาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุ การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กับ 41 - 50 ปี การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มอายุนี้แตกต่างกัน และกลุ่ม 31 - 40 ปี กับ 51 - 60 ปี การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มอายุนี้แตกต่างกัน

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มรายได้ การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มรายได้ 5,000 - 10,000 บาท กับ 10,001-15,000 บาท การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มรายได้นี้แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 2 กลุ่มผู้ประกอบการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา แตกต่างกัน

สรุปได้ว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบล ไม่มีความสัมพันธ์หรือเป็นอิสระต่อกันกับการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ผลการวิจัยนำมาสรุปได้ดังนี้

ผู้มีส่วนร่วมในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 80.0 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.7 มีอายุอยู่ระหว่าง 31- 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.0 มีสถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 50.0 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 80 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ

ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจและพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท คิดเป็นร้อยละ 23.3 มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.0 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดยะลา คิดเป็นร้อยละ 93.3 จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 93.3 และสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบลส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 27.5

ผลการวิจัย จากการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์ความแตกต่างสรุปได้ว่า ผู้มีส่วนร่วมในชุมชน ได้แก่ เพศ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบลที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ รายได้ ภูมิลำเนาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุ การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กับ 41 – 50 ปี การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มอายุนี้แตกต่างกัน และกลุ่ม 31 - 40 ปี กับ 51 - 60 ปี การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มอายุนี้แตกต่างกัน

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มรายได้ การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มรายได้ 5,000 - 10,000 บาท กับ 10,001 - 15,000 บาท การมีส่วนร่วมในสองกลุ่มรายได้นี้แตกต่างกัน

ผลการวิจัย จากการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สรุปได้ว่า สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบลไม่มีความสัมพันธ์หรือเป็นอิสระต่อกันกับการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

อภิปรายผล

จากการศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา และนำผลที่ได้จากการวิจัยมาพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้เป็นประเด็น ดังนี้

ในการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผู้มีส่วนร่วมในชุมชนที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง จังหวัดยะลาโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังคงต้องการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วน เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นให้เป็นไปอย่าง

ที่ยั่งยืนในอนาคตซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมของบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ป่าชุมชนบ้านทุ่งสูงมีสิ่งที่น่าสนใจมากมาย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยสามารถจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ทั้งหมด 7 กิจกรรม อันได้แก่ การพักผ่อนกับชาวบ้าน การนวดสมุนไพร การนำเที่ยว ในชุมชน/พื้นที่การเกษตร การขี่จักรยานชมธรรมชาติ/ชุมชน การชมเส้นทางสมุนไพร การเดินป่า แบบผจญภัย และการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ประกอบกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีความพึงพอใจกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างมาก ยกเว้นด้านการประชาสัมพันธ์และ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่เห็นว่าควรมีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้มากขึ้น อีกทั้งยังมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเดินป่าแบบผจญภัยและชมเส้นทางสมุนไพรมากที่สุด โดยในส่วนของความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มชุมชนนั้น ต้องการส่งเสริมกิจกรรมชมเส้นทางสมุนไพรมากที่สุด เพราะเห็นว่าชุมชนมีความพร้อม แต่อย่างไรก็ตามชุมชนยังต้องการการสนับสนุน ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ในส่วนผลของการศึกษาด้านกลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านทุ่งสูงโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7P's นั้น พบว่า ควรมีการจัดทำรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเป็นแพ็คเกจ ตามความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในการเสนอขายสินค้าและสามารถรองรับ การท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี รวมถึงการจัดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ชุมชนบ้านทุ่งสูง เป็นที่รู้จักในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ โดยเสนอแนะว่าชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เป็นที่รู้จัก สำหรับชุมชนบ้านทุ่งสูงควรมีการนำกลยุทธ์การจัดการส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7P's ไปประยุกต์ใช้ในชุมชน เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นให้เป็นอย่างดียั่งยืนในอนาคต

ปัญหาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

1. ผู้มีส่วนร่วมในชุมชนยังมีโอกาสไม่มากกับการมีส่วนร่วมเพื่อเข้าถึงการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง
2. ผู้มีส่วนร่วมในชุมชนมีความรู้ ความสามารถไม่เพียงพอต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเรื่องของการพัฒนาสินค้าบริการด้านการท่องเที่ยว การวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต
3. การประสาน ติดตามและประเมินผลการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนท้องถิ่นยังไม่มีพอ ยังขาดการสนับสนุนช่วยเหลือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา สามารถนำผลวิเคราะห์จากการวิจัยมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ในด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์ของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากแต่ยังมีประเด็น ในด้านได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีเกณฑ์เฉลี่ยน้อยกว่ารายข้ออื่น คือ อยู่ในระดับน้อย ซึ่งเกิดจากการได้รับประโยชน์ไม่ทัดเทียมกันหรือการบริหารของภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่มีแนวทางการบริหารที่ชัดเจน เพราะฉะนั้นภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายหรือแนวทางการจัดสรรได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องและมีหลักการที่ชัดเจน รัดกุมยิ่งขึ้น

2. ในด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการติดตามและประเมินผล ของกลุ่มชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งในเรื่องของ การร่วมให้ข้อมูลเพื่อทบทวนผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การร่วมประเมินผลงานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวและการร่วมประเมินผลและติดตามการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งควรได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงอย่างเร่งด่วน เพื่อมิให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา หยุดการพัฒนาต่อไป

3. จากการศึกษาความคิดเห็นด้านความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง มีความคิดเห็นหรือเห็นด้วยในระดับปานกลาง ซึ่งก็หมายถึงความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตงยังไม่ดีพอหรือไม่ได้มาตรฐานเพียงพอตามความคิดเห็น ดังนั้น เพื่อสร้างความพึงพอใจหรือความคิดเห็นที่ดีขึ้นให้กับผู้ที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่นหรือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในอำเภอเบตงในภายภาคหน้าให้มีความพึงพอใจหรือความคิดเห็นที่ดีมากยิ่งขึ้น จึงเห็นควรให้มีการพัฒนาศักยภาพในด้านความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกให้สูงกว่าเดิม และให้อยู่ในมาตรฐานที่สูงอยู่เสมอ เพื่อสามารถสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลาให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อนำผลจากการศึกษามาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลาให้มีประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

2. ทำการศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่อื่น ๆ เพื่อรับรองการขยายตัวทางการท่องเที่ยวในอนาคตเพื่อให้คนในชุมชนหรือผู้ประกอบการธุรกิจสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการต่อไป

3. ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จและสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลาต่อไป

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2548). รายงานประจำปี 2548 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ. (2546). การจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี

ส่วนร่วมของบ้านทุ่งสงจังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

จตุรรัตน์ จริยาอุดม. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง. วิทยานิพนธ์ ร.บ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

จุลสารการท่องเที่ยว. (2550). [จุลสาร]. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ชาวลิต สิริฤทธิ, จิราภรณ์ เพชรประพันธ์, วราวุธ สิ้นต้นฐ, ชัยรัตน์ ราชประดิษฐ์, เชื้อบ จันทร์ชุม, สุริยาวุธ สร้อยทอง, และคณะ. (2545). การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วมใน ตำบลกรุงชิง จังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

ทิพย์ เศรษฐพัฒน์. (2553). แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดโดยที่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

เบญจา จันท. (2545). แนวทางการพัฒนาตลาดคอนวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของ คณะกรรมการ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ประเวศ วะสี. (2549). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน. สารนิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- วันชัย โกลละสุด. (2549). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม. สืบค้นเมื่อ : 8 สิงหาคม 2553, จาก http://opens.dpt.go.th/dpt_kmcenter/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=1.
- วิรัช นิภาวรรณ. (2546). การบริหารและจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ: ไฟร์เฟซ.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). หลักการสร้างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ศมา ณ ระนอง. (2545). การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี: ชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์. สส.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดยะลา. (มีนาคม 2550). ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดยะลา. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2553, จาก www.yala.go.th.
- ศูนย์เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวและการแก้ไขปัญหาความยากจนแห่งเอเชีย (ACTPPR) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยความร่วมมือทางวิชาการจากคณะกรรมการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยฮาวาย สหรัฐอเมริกา. (2551). แนวทางการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2552, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=85>
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). รายงานผลการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวด้าน Hospitality Management. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สุชาดา จักรพิสูทธิ์. (2547). การศึกษาทางเลือกของชุมชน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4(27), 18-23.
- สุธีพร พงษ์พานิช. (2547). "การมีส่วนร่วมของประชาชน" บทบาทใหม่ของประชาชนกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วารสาร Ecotourism Network Newsletter, 1(54), 12.
- สุวัฒน์ จูรากรณ์. (2544). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- สุวัฒน์ จุฑากรณ์ และจริญญา เจริญสุขใส. (2547). แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว. ใน เอกสาร
การสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว = Introduction to
Tourism Industry 32360 หน่วยที่ 1-7 (พิมพ์ครั้งที่ 4). (หน้า 67-135). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เสรี วังส์ไพจิตร. (2530). จุดหักเหของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อดิน รพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษา
นโยบายสาธารณะสุข.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผล
ระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกราช ปรีชาชน. (2547). การศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่สีเขียว บริเวณบางกะเจ้า
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพระเชตุвр

มหาวิทยาลัยนเรศวร
ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานคร
หลักสูตร ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
รายวิชา วิทยานิพนธ์

*****

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
เรียน ท่านผู้กรอกแบบสอบถาม

ด้วยข้าพเจ้า นางสาวฝนทอง อยู่ทอง กำลังศึกษาระดับปริญญาโท
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
ณ มหาวิทยาลัยนเรศวร ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานคร และกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา วิทยานิพนธ์

จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดกรอกแบบสอบถามเพื่อประโยชน์ของงานวิจัยนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ

ขอรับรองว่าเป็นความจริง

.....

(รศ.ชวลีย์ ณ ถลาง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

นางสาวฝนทอง อยู่ทอง

ผู้วิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวใน
อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

แบบสอบถามชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลัทธิสตรีศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถูกนำไปใช้ในการวิจัย และสรุปผลในภาพรวมเพื่อพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวอำเภอเบตง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นโปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความคิดเห็นของท่าน และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือเติมข้อความลงใน

ช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ประเภทผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1) คนในชุมชน   2) ผู้ประกอบการ

2. เพศ

- 1) ชาย   2) หญิง

3. อายุ

- 1) น้อยกว่า 20 ปี   2) 20 – 30 ปี   3) 31 – 40 ปี
 4) 41 – 50 ปี   5) 51 – 60 ปี   6) มากกว่า 60 ปี

4. การศึกษา

- 1) ประถมศึกษา   2) มัธยมศึกษาตอนต้น
 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.   4) ปวส.
 5)ปริญญาตรี   6) สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

5. อาชีพ

- 1) นักเรียน/นักศึกษา   2) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 3) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว   4) พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท
 5) เกษตรกร   6) รับจ้าง
 7) แม่บ้าน/พ่อบ้าน   8) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- 1) ไม่เกิน 5,000 บาท   2) 5,000 – 10,000 บาท
- 3) 10,001 – 15,000 บาท   4) 15,001 – 20,000 บาท
- 5) สูงกว่า 20,000 บาท

7. ภูมิลำเนา

- 1) จังหวัดยะลา   2) จังหวัดอื่นๆ (โปรดระบุ).....

8. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

- 1) น้อยกว่า 5 ปี   2) 5 - 10 ปี
- 3) 11 - 20 ปี   4) มากกว่า 20 ปี

9. ถ้าท่านเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบล (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) กลุ่มเกษตรกร   2) กลุ่มสมาชิกสหกรณ์
- 3) กลุ่ม อสม.   4) กลุ่มแม่บ้าน
- 5) กลุ่มออมทรัพย์   6) กลุ่มอาสาป้องกันชาติ
- 7) กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน   8) กลุ่มอาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
- 9) กลุ่มอื่นๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง
 คำชี้แจง โปรดตอบคำถามทุกข้อ โดย ลงในช่อง ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง
 และตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกของอำเภอเบตง	ระดับความคิดเห็น				
	5 เห็นด้วย มากที่สุด	4 เห็นด้วย มาก	3 เห็นด้วย ปานกลาง	2 เห็นด้วย น้อย	1 เห็นด้วย น้อยที่สุด
1. ป้ายบอกทางมาอำเภอเบตงมีความชัดเจนและได้มาตรฐาน					
2. มีศูนย์ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอื่นๆ					
3. มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและดูแลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว					
4. มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ดีและมีความน่าสนใจ					
5. แหล่งท่องเที่ยว มีความน่าสนใจ					
6. มีการจัดการสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น อากาศ แม่น้ำลำคลอง เป็นต้น					
7. สถานที่จอดรถมีเพียงพอในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว					
8. มีบริเวณที่นั่งพักผ่อนเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว และสะอาดร่มรื่น					
9. มีการกำจัดขยะที่ถูกต้องลักษณะ					
10. ห้องสุขามีให้บริการเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการอำเภอเบตง
 คำชี้แจง โปรดตอบคำถามทุกข้อ โดย ลงในช่อง ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง
 และตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
การมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนและประชุม					
1. ร่วมประชุมในการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว					
2. ร่วมประชุมการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว					
3. ร่วมประชุมในการพัฒนาสินค้าบริการด้านการท่องเที่ยว					
การมีส่วนร่วมเพื่อการปฏิบัติ					
4. ร่วมปฏิบัติตามข้อตกลง และกฎระเบียบของชุมชน					
5. ร่วมปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้					
6. ร่วมประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว					
การมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์					
7. ได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว					
8. ได้รับรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์/กิจกรรมการท่องเที่ยว					
9. ได้รับความรู้ต่างๆ จากการดำเนินงานของชุมชน					
การมีส่วนร่วมเพื่อการติดตามและประเมินผล					
10. ร่วมให้ข้อมูลเพื่อทบทวนผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว					
11. ร่วมประเมินผลงานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว					
12. ร่วมประเมินผลและติดตามการทำงานร่วมกันระหว่าง ภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น					
การมีส่วนร่วมเพื่อการบำรุงรักษา					
13. ร่วมดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว					
14. ฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมท้องถิ่น					
15. ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา					

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และข้อเสนอแนะอื่นๆ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ท่านต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกใดเพิ่มเติมจากเดิมที่มีอยู่ในปัจจุบัน

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) ที่ทำการประชาสัมพันธ์ติดต่อ	☐ 2) ป้ายนำเที่ยว (ไทย - อังกฤษ)
☐ 3) เอกสารประชาสัมพันธ์	☐ 4) สถานที่จอดรถ รับ - ส่ง
☐ 5) ห้องน้ำ	☐ 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. ท่านชอบกิจกรรมใดบ้างในการท่องเที่ยวอำเภอเบตง จังหวัดยะลา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) การเดินซื้อสินค้า	☐ 2) การเดินชมเมือง
☐ 3) การรับประทานอาหาร	☐ 4) การส่องแก่ง (เรือคายัค)
☐ 5) การแช่น้ำพุร้อน	☐ 6) การปั่นจักรยานเสือภูเขา
☐ 7) การร่วมกิจกรรมในเทศกาลต่างๆ	☐ 8) อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

3. ท่านต้องการให้มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวประเภทใดเพิ่มเติมจากปัจจุบัน

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) การแสดงนาฏศิลป์ และศิลปะพื้นบ้าน	☐ 2) มุมฝึกสอนการประดิษฐ์สินค้าหัตถกรรม
☐ 3) การจัดกิจกรรมด้านกีฬา	☐ 4) มุมกิจกรรมวาดภาพระบายสี
☐ 5) การขายอาหารในแหล่งท่องเที่ยว	☐ 6) การให้อาหารปลา
☐ 7) อื่นๆ (โปรดระบุ)	

4. ท่านคิดว่า ท่านสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลาได้อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) ร่วมอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
☐ 2) ร่วมกันเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติบริเวณอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
☐ 3) ร่วมกันลดปริมาณการก่อให้เกิดของเสียจำพวกขยะ พลาสติก โฟมและอื่นๆ
☐ 4) อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

ขอขอบคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นางสาวฝนทอง อยู่ทอง

ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชบัณฑิตยสถาน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	ฝนทอง อยู่ทอง
วัน เดือน ปี เกิด	16 กันยายน 2516
ที่อยู่ปัจจุบัน	40 ถนนสุทธิประดิษฐ์ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา 95110
ที่ทำงานปัจจุบัน	ผู้ประกาศ, ผู้ประกาศข่าว สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ครู โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี 51/4 หมู่ 5 ถนนติวานนท์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ครู, มัคคุเทศก์อิสระ, ผู้ประกาศ, ผู้ประกาศข่าว
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ.2553-ปัจจุบัน	ครู โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี
พ.ศ.2537-ปัจจุบัน	ผู้ประกาศ, ผู้ประกาศข่าว สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ.2535-ปัจจุบัน	มัคคุเทศก์อิสระ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2538	คบ. (ครุศาสตรบัณฑิต) สถาบันราชภัฏสวนดุสิต